

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής»

Κατεύθυνση : «Εκπαίδευση και Κοινωνία: θεωρίες και πρακτικές»

Διπλωματική Εργασία

**Οικογενειακές συγκρούσεις: Αίτια και αποτελέσματα με
έμφαση στη διαφορά μορφωτικού επιπέδου.**

ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΚΑΜΜΕΝΟΥ

A.M: 629

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:

Σουζάννα- Μαρία Νικολάου,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε.

Ιωάννινα, 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής»

Κατεύθυνση : «Εκπαίδευση και Κοινωνία: θεωρίες και πρακτικές»

Διπλωματική Εργασία

**Οικογενειακές συγκρούσεις: Αίτια και αποτελέσματα με
έμφαση στη διαφορά μορφωτικού επιπέδου.**

ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΚΑΜΜΕΝΟΥ

A.M: 629

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:

Σουζάννα- Μαρία Νικολάου,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε.

Ο/η συγγραφέας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στην εργασία τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Ιωάννινα, 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Διπλωματική Εργασία

**Οικογενειακές συγκρούσεις: Αίτια και αποτελέσματα με
έμφαση στη διαφορά μορφωτικού επιπέδου.**

ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΚΑΜΜΕΝΟΥ

A.M: 629

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Σουζάννα- Μαρία Νικολάου, επιβλέπουσα, Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε.

Μαρία Πουρνάρη, συνεπιβλέπουσα, Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε.

Μαρία Λιακοπούλου, συνεπιβλέπουσα, Επίκουρη Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε.

Ιωάννινα, 2024

Η συγγραφέας της παρούσας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του έργου αποτελεί προϊόν προσωπικής μελέτης και εργασίας και δεν προέρχεται ούτε από αντιγραφή ούτε από ανάθεση σε τρίτους. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν αναφέρονται με σαφήνεια στη βιβλιογραφία και στο κείμενο, ενώ κάθε εξωτερική βοήθεια, αν υπήρξε, αναγνωρίζεται ρητά, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Περίληψη

Η εργασία εξετάζει τις οικογενειακές συγκρούσεις με εστίαση στη διαφορά μορφωτικού επιπέδου των συζύγων ως καθοριστικό παράγοντα πρόκλησης αυτών. Μέσα από συστηματική έρευνα, συγκριτική ανάλυση, και σε βάθος συνεντεύξεις, με την παρούσα εργασία επιχειρείται η προσπάθεια παράθεσης νέων θεωρήσεων και πρακτικών προτάσεων για την αντιμετώπιση των συγκρούσεων, με σκοπό την ενίσχυση της οικογενειακής συνοχής και τη βελτίωση των σχέσεων εντός του οικογενειακού πλαισίου. Η έρευνα αφορά σε δείγμα συμμετεχόντων με ποικιλία σε ηλικίες, έτη γάμου ή σχέσης, καταγωγή, εργασιακή εμπειρία και οικονομική κατάσταση. Σημαντικό χάσμα διαπιστώνεται μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου των συμμετεχόντων, με τις γυναίκες να έχουν συνήθως υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο σε σύγκριση με τους άνδρες. Επίσης, διαπιστώνεται ότι αναφορικά με τη διαχείριση και οργάνωση του ελεύθερου χρόνου, οι δραστηριότητες και τα ενδιαφέροντα των δύο φύλων διαφέρουν, όπως και οι προσδοκίες από τις σπουδές τους και την επίδρασή τους στην ανάπτυξη τους. Τέλος, στην εργασία αναλύεται και η επικοινωνία μεταξύ των ζευγαριών, ο τρόπος διαχείρισης διαφωνιών και τα χαρακτηριστικά που θαυμάζει ο ένας σύντροφος στον άλλο, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι παρά τις διαφορές και τις δυσκολίες, τα ζευγάρια αναφέρουν πως έχουν έναν ευτυχισμένο γάμο.

Λέξεις κλειδιά: Οικογενειακές συγκρούσεις, αίτια, αποτελέσματα, μορφωτικό επίπεδο

Abstract

This study examines family conflicts, focusing on the difference in the educational level of the spouses as a determining factor. Through systematic research, comparative analysis, and in-depth interviews, the study tries to offer new considerations and practical suggestions for dealing with conflicts, with the aim of strengthening family cohesion and improving relationships within the family context. The results of the survey show that the demographic and personal information of the participants shows a variety in ages, years of marriage or relationship, origin, work experience and financial status. A significant gap is found between the educational level of spouses and their parents, with women usually having a higher level of education compared to men. In addition, the management and organization of free time, where the activities and interests of the two sexes differ, as well as the expectations from studies and their effect on the development of the participants, are investigated. Finally, the paper analyzes the communication between the couples, the way of managing disagreements and the characteristics that one partner admires in the other, concluding that despite the differences and difficulties, the couples report that they have a happy marriage.

Key words: Family conflicts, causes, effects, educational level

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	5
Abstract	6
Περιεχόμενα	7
Εισαγωγή.....	10
Κεφάλαιο 1 ^ο Οικογενειακές συγκρούσεις	11
Εισαγωγή.....	11
1.1 Ορισμός οικογενειακών συγκρούσεων	11
1.2 Αίτια οικογενειακών συγκρούσεων	12
1.3 Συνέπειες οικογενειακών συγκρούσεων	20
1.3.1 Έλλειψη εμπιστοσύνης.....	20
1.3.2 Ενίσχυση φιλίας.....	22
1.3.3 Πρότυπα σύγκρουσης γενεών	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
1.3.4 Αλλαγή της προσκόλλησης	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
1.3.5 Αρνητικές αντιδράσεις της σύγκρουσης και αποτελεσματικές τεχνικές επούλωσης.....	27
1.3.6 Αύξηση της προσαρμοστικότητας και της ανθεκτικότητας.....	29
1.4 Η επίδραση της διαφοράς μορφωτικού επιπέδου των συζύγων στις οικογενειακές συγκρούσεις.....	30
B. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	34
Κεφάλαιο 2 ^ο : Η έρευνα	35
2.1 Ερευνητική προσέγγιση: ποιοτική έρευνα	35
2.2 Δείγμα.....	35
2.3 Ερευνητικό εργαλείο: συνέντευξη.....	36
2.4 Μέθοδος ανάλυσης: θεματική ανάλυση.....	36
Κεφάλαιο 3 ^ο : Αποτελέσματα της έρευνας.....	37
3.1 Δημογραφικά-Προσωπικά στοιχεία.....	37
3.2 Επίπεδο σπουδών και μόρφωσης των συμμετεχόντων/ουσών.....	38
3.3 Διαχείριση και οργάνωση του ελεύθερου χρόνου	39
3.4 Προσδοκίες.....	40
3.5 Επικοινωνία.....	41
Κεφάλαιο 4 ^ο : Συμπεράσματα της έρευνας	43
4.1 Συζήτηση των ευρημάτων της έρευνας.....	43
4.2 Περιορισμοί της έρευνας.....	46
Βιβλιογραφία.....	47
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	52

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: Το έντυπο συναίνεσης	53
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Ο οδηγός της συνέντευξης	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: Οι απομαγνητοφωνήσεις των (10) συνεντεύξεων	57

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Εισαγωγή

Η οικογένεια αποτελεί τον πυρήνα της κοινωνίας και οι παράγοντες που επηρεάζουν την ισορροπία μεταξύ ενός στενού, συνεκτικού οικογενειακού περιβάλλοντος και των εσωτερικών συγκρούσεων αποτελούν θέμα έντονου ενδιαφέροντος. Η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται στην εξέταση των παραγόντων που προκαλούν συγκρούσεις εντός της οικογένειας, εξετάζοντας ταυτόχρονα τα αντίστοιχα αποτελέσματα που προκύπτουν από αυτές.

Η διαφορά στο μορφωτικό επίπεδο αναδεικνύεται ως καθοριστικής σημασίας παράγοντας, καθώς επηρεάζει τις επικοινωνιακές δεξιότητες, τις αξίες, και τις προσδοκίες των μελών της οικογένειας. Επιδρά, επίσης, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και τη δυναμική εξουσίας εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος. Προσεγγίζοντας αυτήν την πτυχή, η έρευνα προτίθεται να αναλύσει τον τρόπο με τον οποίο η διαφορά στο επίπεδο εκπαίδευσης ενδέχεται να ενισχύσει ή να υπονομεύσει τη συνοχή της οικογένειας, καθώς και τη συμβολή της στη δημιουργία προκλήσεων που προκύπτουν από τις ενδοοικογενειακές αντιφάσεις.

Με βάση συστηματική έρευνα, συγκριτική ανάλυση και σε βάθος συνεντεύξεις, η παρούσα διπλωματική εργασία προτίθεται να προσφέρει νέες θεωρήσεις και πρακτικές προτάσεις για την αντιμετώπιση των οικογενειακών συγκρούσεων, με στόχο την ενίσχυση της οικογενειακής συνοχής και τη βελτίωση της ποιότητας των σχέσεων εντός του οικογενειακού πλαισίου.

Η εργασία περιλαμβάνει το θεωρητικό μέρος όπου γίνεται η θεωρητική αναζήτηση και ανάλυση των αιτιών και των συνεπειών των οικογενειακών συγκρούσεων σύμφωνα με τη βιβλιογραφία και το ερευνητικό μέρος όπου αναλύεται η έρευνα, τα ευρήματα και τα συμπεράσματα.

Κεφάλαιο 1^ο Οικογενειακές συγκρούσεις

Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό αναφέρεται στις οικογενειακές συγκρούσεις. Αρχικά γίνεται μια προσπάθεια προσδιορισμού τους οριοθετώντας τις συνθήκες που μπορεί να προκαλέσουν μια σύγκρουση στην οικογένεια. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στους παράγοντες που οδηγούν σε οικογενειακές συγκρούσεις, αλλά και στις συνέπειές τους.

1.1 Ορισμός οικογενειακών συγκρούσεων

Η σύγκρουση είναι σύμφυτη με την έννοια της οικογένειας, δεδομένου ότι αυτή αποτελείται από μέλη που εθελοντικά προσχώρησαν στο σύστημά της (σύζυγοι-σύντροφοι) και παιδιά που αναγκαστικά ανήκουν σε αυτή. Δεδομένου ότι στα πλαίσια της οικογένειας καλούνται να συνυπάρξουν άτομα με διαφορετικές ηλικίες, σκέψεις, ανάγκες και ιδιοσυγκρασίες, η σύγκρουση είναι αναπόφευκτη και φυσικό κομμάτι της οικογενειακής ζωής. Επιπρόσθετα φαίνεται ότι αυξάνονται συνεχώς τα ποσοστά των διαζυγίων σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες και μειώνονται οι γάμοι. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την επικράτηση νέων μορφών οικογένειας (μονογονεϊκές οικογένειες, συνεναιτικές ενώσεις κ.λ.π.) (Rasheed και συν, 2011).

Ο όρος «οικογενειακή σύγκρουση» εμφανίστηκε τη δεκαετία του 1960, καθώς η ψυχοθεραπεία εμφανιζόταν ως μια αποδεκτή θεραπευτική επιλογή για άτομα και οικογένειες. Κατά καιρούς οι οικογένειες έρχονται αντιμέτωπες με ένα πλήθος δυσκολιών και με ιδιαίτερα ζητήματα όπως προβλήματα ψυχικής υγείας και σωματικής υγείας που μπορεί να προκαλέσουν δυσλειτουργία. Αυτή η δυσλειτουργία προκάλεσε ανάγκες για παρεμβάσεις, όπως η οικογενειακή θεραπεία. Αυτές οι παρεμβάσεις βοήθησαν στην εισαγωγή του όρου «οικογενειακή σύγκρουση» (Rasheed και συν, 2011).

Αυτές οι αναδυόμενες θεωρίες αναγνώρισαν ότι η συμπεριφορά και οι ενέργειες ενός ατόμου δεν πραγματοποιούνται πάντα λόγω του εσωτερικού του περιβάλλοντος.

Πολλοί θεωρητικοί συνειδητοποίησαν και συμφώνησαν ότι το κοινωνικό περιβάλλον ήταν ένας ισχυρός προγνωστικός παράγοντας των συμπεριφορών κάποιου. Αυτό οδήγησε σε αυξημένο ενδιαφέρον για την ψυχοπαθολογία και τη σημασία της διερεύνησης κοινωνικών-περιβαλλοντικών παραγόντων που οδηγούν σε συγκεκριμένες συμπεριφορές. Η αυξημένη αποδοχή των αναδυόμενων πρακτικών ψυχικής υγείας οδήγησε, όπως προαναφέρθηκε, και στην ανάπτυξη του όρου «οικογενειακή σύγκρουση» (Rasheed και συν, 2011).

Ως «οικογενειακή σύγκρουση» ορίζεται κάθε σύγκρουση που συμβαίνει μέσα σε μια οικογένεια. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει συγκρούσεις μεταξύ συζύγων, παιδιών, αδερφών, παππούδων και μελών εκτεταμένων οικογενειών. Αυτές οι συγκρούσεις ποικίλλουν πάρα πολύ: -θάνατος ενός μέλους της οικογένειας, ασθένεια μέλους της οικογένειας όπως καρκίνος ή άλλη απειλητική για τη ζωή ασθένεια, οικονομικές δυσκολίες και μεταβάσεις όπως η μετάβαση σταδιοδρομίας ή η μετεγκατάσταση σε μια νέα περιοχή (Schmidtgall και συν, 2000). Άλλες συγκρούσεις περιλαμβάνουν την προσθήκη νέων μελών της οικογένειας, τα παιδιά που έχουν προβλήματα στο σχολείο και άλλες διαφορίες μεταξύ των μελών του νοικοκυριού.

Αυτές οι διάφορες οικογενειακές συγκρούσεις μπορούν να προκαλέσουν τεράστιους στρεσογόνους παράγοντες όπως άγχος, μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην υγεία όπως υψηλή αρτηριακή πίεση, καταστολή του ανοσοποιητικού συστήματος, πρόωρη γήρανση, αυξάνουν τους κινδύνους ψυχικών ασθενειών όπως το άγχος και η κατάθλιψη (Fabricius & Luecken, 2007).

1.2 Αίτια οικογενειακών συγκρούσεων

Η οικογένεια είναι ένας πολύ σημαντικός κοινωνικός θεσμός ο οποίος στην πάροδο του χρόνου αλλάζει, μεταλλάσσεται και παίρνει άλλες μορφές, παραμένει όμως αναντικατάστατη, κυρίως για τη φροντίδα, την κοινωνικοποίηση και τη συναισθηματική ασφάλεια που προσφέρει στα παιδιά. Όπως είναι φυσικό δύο σύζυγοι, όσο και αν μοιάζουν, παρουσιάζουν μεταξύ τους διαφορές οι οποίες αν είναι μικρές και ασήμαντες περνούν απαρατήρητες. Όταν όμως αυτές οι διαφορές είναι

μεγάλες, μπορούν να αποβούν ολέθριες για την συνοχή της οικογένειας (Νικολάου, 2022).

Η οικογένεια είναι ένα βασικό κομμάτι της ζωής ενός ανθρώπου, αν και υπάρχουν επίσης ορισμένοι παράγοντες αρνητικής άσκησης, όπως η ανισότητα, η πίεση, ο υψηλός φόρτος εργασίας, η εργασιακή εκμετάλλευση και η κακοποίηση αντί για την εκπλήρωση των ανθρώπινων απαιτήσεων. Γιατί ένα μέλος της οικογένειας πληγώνει άλλα μέλη της οικογένειάς του. Τι κρύβεται πίσω από αυτό. Πολιτισμός, θρησκεία, ικανότητα κερδοφορίας, περιουσία, εξουσία και πλούτος, άγνοια, έλλειψη γνώσης και κατανόησης, έλλειψη κατάλληλης τροποποίησης ενός νομικού συστήματος. Ποιοι παράγοντες είναι πιο υπεύθυνοι για τη δημιουργία μιας προβληματικής κατάστασης. Τι είδους προδιαθεσικοί παράγοντες ευθύνονται περισσότερο για τη δημιουργία μιας ανθυγιεινής ατμόσφαιρας μέσα σε μια οικογένεια.

Η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ, είναι ένας σημαντικός παράγοντας οικογενειακής διαμάχης και διάλυσης σε πολλές οικογένειες και κοινωνίες. Η χρήση αλκοόλ επηρεάζει το ανθρώπινο μυαλό και επομένως η συμπεριφορά ενός ατόμου που καταναλώνει μεγάλες ποσότητες αλκοόλ είναι πολύ διαφορετική από τη συμπεριφορά ενός μη καταναλωτή. Δεν είναι σε θέση να εκτελέσει τις καθημερινές του δραστηριότητες. Ο σύζυγος είναι το πλησιέστερο και πιο αγαπητό πρόσωπο για το άλλο μέλος του ζευγαριού. Αλληλοεπιδρούν συνεχώς. Δεν είναι ανεκτό για έναν μη αλκοολικό σύντροφο να αλληλοεπιδρά με τον αλκοολικό σύντροφο. Ο σύζυγος φυσικά στρέφεται κατά του αλκοόλ. Είναι δύσκολο για τους γύρω του να καταλάβουν ότι στην πραγματικότητα δεν μπορούν να βοηθήσουν τον εαυτό τους και συνήθως η οικογένεια θα βρεθεί βαθιά επηρεασμένη. Είναι οικογενειακή ασθένεια, όσο αφορά όλο το νοικοκυριό. Σύμφωνα με τον οικογενειακό θεραπευτή η βασική αιτία οικογενειακών συγκρούσεων στη Φινλανδία είναι η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ. Ο αλκοολισμός είναι η κύρια αιτία οικογενειακής αναστάτωσης και διαζυγίου. Τα παιδιά των χωρισμένων οικογενειών είναι και τα ίδια πιο πιθανό να αναπτύξουν προβλήματα με το αλκοόλ. Οι έφηβοι που ζουν μόνο με έναν γονέα ή εκείνοι που ζούσαν με δύο γονείς σε ξεχωριστή τοποθεσία ήταν πιο πιθανό να γίνουν αλκοολικοί (Branstrom and Sgostrom 2008).

Οι επιζήμιες πρακτικές δημιουργούν πρόβλημα. Αυτές είναι η χρήση ναρκωτικών, ο τζόγος (συνήθως καζίνο) άλλες δραστηριότητες κινδύνου που βλάπτουν την υγεία,

οδηγούν σε απώλεια περιουσίας και μείωση κοινωνικής θέσης. Αυτές οι πρακτικές προκαλούν μια οικογενειακή θλίψη. Αυτές οι συμπεριφορές δημιουργούν δυσάρεστη ατμόσφαιρα σε μια οικογένεια. Κάποιοι σύζυγοι παίζουν χαρτιά, πηγαίνουν στο καζίνο και χάνουν την κοινή περιουσία και το εισόδημά τους. Αυτός ο τύπος συντρόφου δεν ενδιαφέρεται για τις ανάγκες της οικογένειας. Δημιουργεί δυσφορία και δυσκολεύει τον άλλο σύντροφο και τα παιδιά. Δεν φέρουν καμία ευθύνη για τα έξοδα της οικογένειας. Ένας σύντροφος με καταπιεστική συμπεριφορά προκαλεί δυσαρέσκεια στον/την σύντρόφό του. Η καταπιεστική συμπεριφορά αναφέρεται σε μια συζυγική σχέση όπου ο ένας σύζυγος είναι πιο ισχυρός από τον άλλο στις καθημερινές επιδόσεις, για παράδειγμα στη λήψη αποφάσεων, στο εισόδημα δαπανών και στις καθημερινές επιδόσεις της οικογένειας. Ο ένας ελέγχει τον άλλον. Μοιάζει δηλαδή με κυριαρχία, υποταγή και αυταρχική συμπεριφορά προς τον σύντροφο. Είναι επίσης ένας σημαντικός παράγοντας για τη δημιουργία μιας ατμόσφαιρας δυσφορίας και πηγή σύγκρουσης μέσα σε μια οικογένεια. Συνήθως οι άνδρες ελέγχουν και περιορίζουν τις γυναίκες και μερικές φορές οι γυναίκες ελέγχουν τους άνδρες σε διαφορετικές περιπτώσεις της καθημερινής ζωής (Branstrom and Sgostrom 2008).

Μια άλλη αιτία οικογενειακής σύγκρουσης είναι η εργασιακή και οικονομική εκμετάλλευση . Μια κατάσταση όπου η πρόθεση ενός συζύγου είναι να εκμεταλλευτεί τον σύντρόφό του είναι αφόρητη. Πολλές γυναίκες και κάποιοι άνδρες υποφέρουν λόγω της πρόθεσης εκμετάλλευσης του συζύγου τους. Ο ένας σύζυγος δουλεύει όλη μέρα, ασχολείται με τα παιδιά, καθαρίζει το σπίτι και ετοιμάζει φαγητό και κάνει τα ψώνια, αλλά ο άλλος δεν κάνει τίποτα. Δεν εμπλέκεται στις καθημερινές οικογενειακές δραστηριότητες ούτε δείχνει ευγνωμοσύνη για τις προσπάθειες του συζύγου. Αυτό το είδος συμπεριφοράς δημιουργεί μια σύγκρουση μέσα στην οικογένεια. Η αίσθηση της εργασίας και της οικονομικής εκμετάλλευσης είναι ένας σημαντικός παράγοντας διαφωνίας σε μια οικογένεια (Branstrom and Sgostrom 2008).

Επίσης, το ότι τα άτομα που έχουν αρνητική στάση προς τη ζωή είναι και αυτό πηγή σύγκρουσης. Οι άνθρωποι μπορούν να αντιληφθούν το ίδιο γεγονός και το ίδιο θέμα διαφορετικά. Ο τρόπος αντίληψης επηρεάζει πάντα τη συμπεριφορά τους. Μερικοί άνθρωποι έχουν αρνητική στάση απέναντι σε διαφορετικές ιδέες, τρόπους και στυλ. Εάν ένας σύντροφος έχει αρνητική στάση, είναι παράγοντας για σύγκρουση. Η

αρνητική σκέψη είναι ένας παράγοντας πίσω από μια σύγκρουση. Ένας μεγάλος αριθμός γυναικών βιώνουν ένα αίσθημα παραμέλησης από την πλευρά του συντρόφου τους. Αυτές οι γυναίκες αισθάνονται ότι δεν λαμβάνουν θετικά σχόλια από τους συζύγους τους. Αυτοί εξηγούν ότι η φροντίδα των παιδιών και η εργασία τους κούρασαν και οι σύζυγοί τους δεν έδειξαν ποτέ την ευγνωμοσύνη τους. Η έλλειψη επικοινωνίας είναι επίσης πηγή αυξανόμενης αρνητικής κρίσης και αποτελεί ένα από τα κύρια στοιχεία για τη δημιουργία μιας σύγκρουσης. Η επικοινωνία παίζει βασικό ρόλο στην κατανόηση της όλης κατάστασης ενός συζύγου (Branstrom and Sgostrom 2008).

Η μακροχρόνια χρήση του Διαδικτύου είναι ένας σημαντικός παράγοντας σύγκρουσης στη σύγχρονη κοινωνία. Εάν ο ένας σύζυγος χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο για μεγάλο χρονικό διάστημα, αυτό δυσκολεύει τον άλλο σύζυγο. Οι σημερινοί άνθρωποι τείνουν να περνούν ένα ολοένα αυξανόμενο μέρος του ελεύθερου χρόνου τους σε ψυχαγωγία με διαφορετικά μέσα ψυχαγωγίας αντί να αλληλεπιδρούν με τους συντρόφους τους. Το να μοιράζεσαι συναισθήματα μέσω μιας υγιούς συνομιλίας είναι ο ακρογωνιαίος λίθος κάθε λειτουργικής σχέσης. Η πολύωρη χρήση του διαδικτύου είναι ένα κοινό πρόβλημα και ευθύνεται για σημαντικό αριθμό προβλημάτων στο γάμο. Θα υπάρξει έλλειψη επικοινωνίας λόγω της έλλειψης αλληλεπίδρασης και η έλλειψη επικοινωνίας θα δημιουργήσει έλλειψη κατανόησης. Η έλλειψη κατανόησης οδηγεί σε σύγκρουση. Το να μην δίνει κανείς αρκετή προσοχή στην οικογένειά του είναι ένα σοβαρό ζήτημα. Θα είναι αφορμή για λογομαχία (Branstrom and Sgostrom 2008).

Ακόμα, άτομα με υψηλή φιλοδοξία και ανεπαρκή ικανότητα είναι η αιτία των συγκρούσεων. Οι άνθρωποι είναι από τη φύση τους φιλόδοξοι. Ωστόσο, εάν οι φιλοδοξίες κάποιου ξεπερνούν τις δυνατότητές του, αυτό μπορεί να προκαλέσει προβλήματα στην οικογένειά του. Μία από τις κύριες αιτίες συγκρούσεων είναι οι διαφορές μεταξύ των απόψεων των συζύγων για αυτά τα θέματα (Platt, Nalbone, Casanova, & Wetchler, 2008).

Ο αρνητικός ρόλος των συγγενών μπορεί, επίσης, να προκαλέσει δυσαρέσκεια σε μια οικογένεια. Οι συγγενείς είναι καλά στοιχεία υποστήριξης στη δημιουργία μιας υγιούς οικογενειακής ατμόσφαιρας. Μερικές φορές, ωστόσο, οι συγγενείς μπορεί να

παίζουν αρνητικό ρόλο στο οικογενειακό σχήμα (Platt, Nalbone, Casanova, & Wetchler, 2008).

Επιπροσθέτως, υπάρχουν ορισμένοι κοινωνικοί προδιαθεσικοί παράγοντες για τη δημιουργία συγκρούσεων σε μια οικογένεια. Αυτά είναι η κοινωνική δομή, η παράδοση, οι αξίες των κοινωνικών κανόνων, το νομικό σύστημα και οι θρησκευτικές πεποιθήσεις. Σε κάθε κοινωνία καθιερώνονται νόρμες, ήθη, αξίες και κοινωνικές έννοιες. Αυτά επηρεάζουν επίσης την ανάπτυξη της φύσης και της συμπεριφοράς ενός ατόμου. Οι αξίες, ωστόσο, βασίζονται σε ένα σύστημα πεποιθήσεων (Heinonen και Spearman, 2001).

Τέλος, υπάρχουν δύο συγκρούσεις που συνδέονται μεταξύ τους. Αυτές οι συγκρούσεις είναι που προκαλούνται από το διαζύγιο και την απιστία. Αυτές οι συγκρούσεις είναι γνωστό ότι προκαλούν υψηλότερα επίπεδα άγχους, προβλήματα συμπεριφοράς στα παιδιά και μπορεί να οδηγήσουν σε προβλήματα ψυχικής υγείας όπως κατάθλιψη και άγχος (Fabricius & Luecken, 2007).

Τα τελευταία 30 χρόνια έχει διεξαχθεί σημαντική ακαδημαϊκή και κλινική μελέτη της οικογενειακής σύγκρουσης και των επιπτώσεών της στα παιδιά και στη μελλοντική τους λειτουργία ως ενήλικες. Αυτές οι οικογενειακές συγκρούσεις περιλαμβάνουν διαζύγιο, απόντες γονείς, γονική απιστία, διαγονεϊκές συγκρούσεις και άλλα διάφορα οικογενειακά προβλήματα. Μία από τις κύριες αιτίες οικογενειακών συγκρούσεων είναι η απιστία. Περίπου το 50% των αμερικανικών γάμων καταλήγουν σε διαζύγιο (Platt, Nalbone, Casanova, & Wetchler, 2008) και οι ερευνητές έχουν δείξει ότι η συζυγική απιστία οδηγεί στο 25% με 50% των διαζυγίων. Διαπολιτισμικά βρέθηκε ότι είναι η κύρια αιτία διαζυγίου (Lansford, 2009).

Οι οικογενειακές συγκρούσεις μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στα εμπλεκόμενα παιδιά. Επίσης, η γονική απιστία, η οποία δεν καταλήγει πάντα σε διαζύγιο, μπορεί να έχει καταστροφικές επιπτώσεις στα παιδιά και στις μελλοντικές τους αλληλεπιδράσεις ως ενήλικες. Οι οικογενειακές συγκρούσεις συχνά οδηγούν σε επικίνδυνες συμπεριφορές, κακούς τρόπους προσκόλλησης¹ και διαπροσωπικές

¹ Η θεωρία προσκόλλησης είναι μια ψυχολογική, εξελικτική και ηθολογική θεωρία που αφορά τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Η πιο σημαντική αρχή είναι ότι τα μικρά παιδιά πρέπει να αναπτύξουν μια σχέση με τουλάχιστον έναν κύριο φροντιστή για φυσιολογική κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη. Η θεωρία διατυπώθηκε από τον ψυχίατρο και ψυχαναλυτή John Bowlby (1907-1990).

σχέσεις στην παρούσα στιγμή και στο μέλλον για τα παιδιά σε αυτές τις οικογένειες (Sori, 2007).

Αναφορικά με το διαζύγιο υποστηρίζεται ότι είναι αρκετά διαδεδομένο στις Ηνωμένες Πολιτείες σήμερα καθώς πάνω από το 50% των γάμων καταλήγουν σε λύση και το 50% των παιδιών θα επηρεαστεί από το διαζύγιο (Lansford, 2009).

Οι ερευνητές έχουν δείξει ότι το διαζύγιο έχει σημαντικές ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις στα παιδιά, μερικές φορές καταλήγοντας σε ανασφαλή στυλ προσκόλλησης, προβλήματα συμπεριφοράς, συμπεριφορές που διακυβεύουν την υγεία, γνωστικά και κοινωνικά ελλείμματα, ψυχολογική δυσφορία, κακή ακαδημαϊκή επίδοση και κακές αντιλήψεις για τον εαυτό τους (Crowell, Treboux, & Brockmeyer, 2009). Είναι πιο πιθανό τα παιδιά που βιώνουν μια οικογενειακή σύγκρουση, όπως το διαζύγιο, να χωρίσουν ως ενήλικες. Επίσης, η αγωνία από το διαζύγιο μπορεί να προκαλέσει επιπτώσεις στο μέλλον, καθώς ορισμένα ενήλικα παιδιά έχουν δηλώσει ότι έγιναν διαφορετικά άτομα μετά το διαζύγιο των γονιών τους (Fish, Pavkov, Wetchler, & Bercik, 2012).

Υποστηρίζεται, επίσης, ότι οι οικογενειακές συγκρούσεις μπορεί να οδηγήσουν σε επικίνδυνες συμπεριφορές για την υγεία σε νεαρούς ενήλικες. Υπάρχει μια τεκμηριωμένη συσχέτιση μεταξύ των οικογενειακών συγκρούσεων και των επικίνδυνων συμπεριφορών για την υγεία σε παιδιά και ενήλικους που έχουν βιώσει οικογενειακές συγκρούσεις (Fish, Pavkov, Wetchler & Bercik, 2012). Οι επικίνδυνες συμπεριφορές για την υγεία περιλαμβάνουν ένα πλήθος συμπεριφορών και αλληλεπιδράσεων που μπορεί να είναι η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ, το κάπνισμα, η χρήση παράνομων ναρκωτικών και η εμπλοκή σε επικίνδυνες σεξουαλικές συμπεριφορές, όπως το σεξ χωρίς προστασία και η σεξουαλική επαφή με πολλούς συντρόφους (Fish, Pavkov, Wetchler & Bercik, 2012).

Έρευνες έχουν δείξει ότι οι ενήλικες που προέρχονταν από διαζευγμένες οικογένειες εμφανίζουν υψηλότερη ανεργία, χαμηλότερα εκπαιδευτικά επιτεύγματα και μεγαλύτερη πιθανότητα να διαγνωστούν με κατάθλιψη και άγχος (Bachman, 2008). Τα παιδιά σε διαζευγμένες οικογένειες μπορεί να έχουν λιγότερη επίβλεψη, στις περισσότερες περιπτώσεις, αφού εποπτεύονται μόνο από έναν γονέα, και έχουν λιγότερη γονική ρύθμιση για συναισθηματική υποστήριξη (Fish, Pavkov, Wetchler, & Bercik, 2012). Τα παιδιά που βρίσκονται υπό την κύρια επιμέλεια ενός γονέα λόγω

οικογενειακής σύγκρουσης, όπως διαζύγιο, φυλάκιση ή θάνατος, μπορεί να έχουν περισσότερες πιθανότητες να βιώσουν γονεϊκό χωρισμό, ο οποίος μπορεί να οδηγήσει σε επικίνδυνες συμπεριφορές για την υγεία (Fish, Pavkon, Wetchler & Bercik, 2012). Οι οικογενειακές συγκρούσεις, ειδικά το διαζύγιο, μπορεί να προκαλέσουν στενοχώρια, θυμό και άγχος. Υπάρχει η πιθανότητα αυτά τα παιδιά να διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο να αναπτύξουν κακές στρατηγικές αντιμετώπισης που περιλαμβάνουν τη χρήση ναρκωτικών και την επικίνδυνη σεξουαλική συμπεριφορά (Lansford, 2009). Από την άλλη όταν τα παιδιά αντιμετωπίζουν μια απώλεια ή χωρισμό που μπορεί να προκληθεί από γονική απιστία, τότε είναι πιο πιθανό να αναπτύξουν ανασφαλή στυλ προσκόλλησης και να αγωνίζονται με μελλοντικές διαπροσωπικές σχέσεις (Lansford, 2009). Σύμφωνα με την Sori (2007), η απιστία μπορεί να επηρεάσει τις επικίνδυνες συμπεριφορές των παιδιών. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορεί να αντιδράσουν στην απιστία μέσω εξωτερικευμένων συμπεριφορών και, για τους εφήβους ή τους νεαρούς ενήλικες, αυτό μπορεί να σημαίνει χρήση αλκοόλ, ναρκωτικών ή σεξ (Sori, 2007). Επιπλέον, υπάρχει συσχέτιση μεταξύ διαζυγίου και απιστίας. Υπάρχουν πολλά διαζύγια που προκαλούνται από απιστίες στη σχέση, που μπορεί να προκαλέσουν διαπροσωπικούς αγώνες για τα παιδιά των οικογενειών που εμπλέκονται (Lansford, 2009).

Οι οικογενειακές συγκρούσεις μπορεί να προκαλέσουν επικίνδυνες συμπεριφορές για την υγεία μεταξύ των παιδιών και των ενηλίκων, αλλά μπορεί επίσης να οδηγήσουν σε αγώνες διαπροσωπικών σχέσεων (Thorson, 2009). Έρευνες έχουν δείξει ότι η γνώση των παιδιών για μια εξωσυζυγική σχέση προκαλεί αλλαγές στον τρόπο που επικοινωνούν με τους άλλους στις σχέσεις τους και με άλλους συνομηλίκους. Αυτό μπορεί να προκαλέσει κακές δεξιότητες επικοινωνίας (Thorson, 2009). Μελέτες δείχνουν ότι το διαζύγιο και η γονική απιστία έχουν αναγκάσει τους απογόνους να αναπτύξουν πιο ανασφαλή στυλ προσκόλλησης σε σύγκριση με άτομα που μεγάλωσαν σε οικογένειες με ήπιες οικογενειακές συγκρούσεις (Crowell, Treboux, & Brockmeyer, 2009). Σε μελλοντικές σχέσεις, τα ενήλικα παιδιά τείνουν να έχουν περισσότερη δυσπιστία, δυσαρέσκεια, θυμό και αμφιθυμία στις δικές τους σχέσεις. Αυτά τα προβλήματα είναι χαρακτηριστικά των ανασφαλών στυλ προσκόλλησης (Sori, 2007).

Επιπλέον, η έρευνα έχει δείξει ότι τα άτομα των οποίων οι γονείς ήταν σε μια εξωδουαδική σχέση, θα είναι πιο πιθανό να εμπλέκουν την απιστία στις δικές τους

σχέσεις. Αυτή η πιθανότητα είναι παρόμοια με την πιθανότητα ένα άτομο από μια διαζευγμένη οικογένεια να έχει περισσότερες πιθανότητες να χωρίσει από τη δική του σχέση (Fish, Pavkov, Wetchler, & Bercik, 2012). Επιπλέον, υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι η απιστία προκαλεί μια οικογενειακή σύγκρουση όπως το διαζύγιο (Thorson, 2009). Τα παιδιά που έχουν βιώσει οικογενειακές συγκρούσεις, που προκαλούνται από απιστία και διαζύγιο, είναι πιο πιθανό να αναπτύξουν δυσπροσαρμοστικές συμπεριφορές, να εκτίθενται σε κακές επικοινωνιακές τακτικές, αρνητικά συναισθήματα και λιγότερο πιθανό να επιτύχουν την επίλυση συγκρούσεων (Crowell, Treboux, & Brockmeyer, 2009).

Συνολικά, τα ενήλικα παιδιά που έχουν βιώσει οικογενειακές συγκρούσεις, είναι πιθανότερο να έχουν κακές επικοινωνιακές δεξιότητες και μελλοντικές δυσκολίες στη σχέση τους, πιθανότατα λόγω της έκθεσής τους σε κακές στρατηγικές επικοινωνίας, του χωρισμού από τον γονέα και άλλων παραγόντων. Αυτό είναι ένα σημαντικό ζήτημα που ισχύει για την κοινωνική εργασία, καθώς οι κοινωνικοί λειτουργοί διασυνδέονται με οικογένειες που βρίσκονται σε σύγκρουση σε μια σειρά πρακτικών. Οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να ενδιαφέρονται για το πώς οι οικογενειακές συγκρούσεις επηρεάζουν τα παιδιά για πολλούς λόγους. Για παράδειγμα, η έρευνα έχει δείξει ότι τα παιδιά είναι πιο πιθανό να είναι ανήσυχα και να ενεργούν όταν υπάρχει γνώση μιας γονικής σχέσης (Thorson, 2009). Ενδέχεται να ενεργούν με συμπεριφορές που βλάπτουν την υγεία και διακινδυνεύουν, όπως η συμμετοχή σε μη ασφαλείς σεξουαλικές πρακτικές, η χρήση παράνομων ναρκωτικών και η κατανάλωση αλκοόλ (Soti, 2007). Αυτή η συμπεριφορά οδηγεί σε κακή επικοινωνία με τους άλλους και σύγκρουση σε μελλοντικές σχέσεις (Ben-Ami & Baker, 2012). Οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορούν να βοηθήσουν και να επηρεάσουν θετικά αυτές τις σχέσεις αποκτώντας γνώση και κατανόηση των οικογενειακών συγκρούσεων.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορεί να συναντήσουν επαγγελματικά, παιδιά που αντιμετωπίζουν οικογενειακές συγκρούσεις, καθώς περίπου το 50% των παιδιών επηρεάζονται από το διαζύγιο και πολλά άλλα παιδιά εκτίθενται σε γονική απιστία. Τόσο η γονική απιστία όσο και το διαζύγιο προκαλούν αλλαγές στη δυναμική που προκαλούν δυσφορία στο άτομο. Είναι σημαντικό για τους κοινωνικούς λειτουργούς να γνωρίζουν τις οικογενειακές συγκρούσεις (όπως διαζύγιο, οικονομικά προβλήματα, διαφωνίες στην ανατροφή των παιδιών, επιθετικότητα ή βία στο σπίτι, αλλαγές στην οικογενειακή δομή, παραμέληση ή εγκατάλειψη, ψυχικές ασθένειες

των γονέων, ανεπαρκής επικοινωνία) και πώς το διαζύγιο και η απιστία, ειδικότερα, επηρεάζουν τη στάση και τις μελλοντικές αλληλεπιδράσεις των παιδιών. Με αυτή τη γνώση, ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να έχει καλύτερα αποτελέσματα όταν έχει να διαχειριστεί περιπτώσεις παιδιών που βιώνουν συγκρούσεις μέσα στην οικογένεια, επειδή οι κοινωνικοί λειτουργοί έχουν αποκτήσει γνώσεις σχετικά με τους αποτελεσματικούς μηχανισμούς αντιμετώπισης και τις θεραπευτικές παρεμβάσεις. Οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορούν να εκπαιδεύσουν τις κοινότητες, όπου εργάζονται, σχετικά με τη σημασία της αναγνώρισης της οικογενειακής σύγκρουσης, όταν υπάρχει απιστία ή διαζύγιο και να βοηθήσουν τους άλλους να αναπτύξουν υγιείς στρατηγικές αντιμετώπισης. Περισσότερες γνώσεις σχετικά με στρατηγικές και παρεμβάσεις θετικής αντιμετώπισης θα βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχουν οι κοινωνικοί λειτουργοί στους πελάτες τους.

1.3 Συνέπειες οικογενειακών συγκρούσεων

Οι οικογενειακές συγκρούσεις αναπόφευκτα έχουν και κάποιες συνέπειες. Αυτές οι συνέπειες πολλές φορές αφήνουν τραύματα με μακροπρόθεσμη ισχύ και ακολουθούν το εμπλεκόμενο άτομο άμεσα ή έμμεσα σε όλη του τη ζωή. Θα αναλυθούν στη συνέχεια ορισμένες από τις συνέπειες των οικογενειακών συγκρούσεων.

1.3.1 Έλλειψη εμπιστοσύνης

Στην πλειονότητα της μελετηθείσας βιβλιογραφίας, το θέμα της εμπιστοσύνης αναδείχθηκε ως κεντρικό στοιχείο στην εξέταση του στυλ προσκόλλησης, τη διαμόρφωση των σχεσιακών δομών, την ικανότητα για διατήρηση θετικών διαπροσωπικών σχέσεων και τις προοπτικές για σχεσιακή επιτυχία (Johnson, 2003· Sroufe, 2005· Cooney, 2010). Το να κερδίσει κανείς την εμπιστοσύνη του άλλου απαιτεί χρόνο και προσπάθεια στις περισσότερες σχέσεις. Ο ένας πρέπει να αποδείξει στον άλλον ότι είναι αξιόπιστος και άξιος να κερδίσει την εμπιστοσύνη ενός άλλου ατόμου. Η εμπιστοσύνη δημιουργείται φυσικά μεταξύ γονέων και παιδιών, συζύγων, συνεργασιών και φιλιών (Johnson, 2003). Ορισμένες μελέτες έχουν δείξει ότι η εμπιστοσύνη στις σχέσεις με τους γονείς μπορεί να επηρεάσει τις μελλοντικές

εξελίξεις στην υγεία και τις σχέσεις (Burns & Dunlop, 2002· Frank, 2007· Sroufe, 2005).

Μια 30χρονη διαχρονική μελέτη που κατείχε εξέχουσα θέση στη βιβλιογραφία είναι η Μελέτη Ανεπιθύμητων Παιδικών Εμπειριών (ACES). Αυτή η μελέτη έλαβε δείγμα νεαρών ενηλίκων και παιδιών από αστικές περιοχές, που προέρχονταν από κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο χαμηλού εισοδήματος, οι οποίοι βίωσαν δυσμενείς εμπειρίες, όπως η κακοποίηση και η παραμέληση. Η μελέτη έδειξε ότι τα παιδιά που βίωσαν συγκρούσεις όπως η κακοποίηση και η παραμέληση ή το διαζύγιο, είχαν περισσότερες πιθανότητες να αναπτύξουν συμπτώματα κατάθλιψης και είχαν μεγαλύτερη πιθανότητα κατάχρησης ουσιών και αυξημένη αντικοινωνική συμπεριφορά (Shilling, Aseltine, & Gore, 2007. Riggs & Kaminski, 2010).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο Gottman περιγράφει μια μελέτη του Χάρβαρντ που ολοκληρώθηκε από τον George Valliant. Η έρευνα ξεκίνησε το 1952, και διερευνούσε ενήλικα παιδιά στην τάξη αποφοίτησης αναφορικά με την ζεστασιά που είχαν βιώσει με τον πατέρα και τη μητέρα τους. Συναντήθηκαν ξανά με τους συμμετέχοντες μετά από σε 30 χρόνια για να μιλήσουν για τη σωματική τους υγεία και τις τρέχουσες σχέσεις τους. Τα επίπεδα που δόθηκαν ήταν (1) πολύ κοντά, (2) ζεστά και φιλικά, (3) ανεκτικά και (4) τεντωμένα/κρύα. Οι συμμετέχοντες που περιέγραψαν τις γονικές τους σχέσεις ως στερούμενες ζεστασιάς και εγγύτητας είχαν 45% περισσότερες πιθανότητες να έχουν αναπτύξει μια σοβαρή ιατρική ασθένεια στη μέση της ζωής τους. Οι συμμετέχοντες που ανέφεραν έλλειψη θαλπωρής και εγγύτητας και με τους δύο γονείς διαγνώστηκαν όλοι με σοβαρές ιατρικές ασθένειες στη μέση ηλικία. Δυστυχώς, ο συνολικός αριθμός των συμμετεχόντων δεν αναφέρθηκε (Gottman, 2011). Αυτές οι μελέτες είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη, καθώς υποδηλώνουν ότι η έλλειψη εμπιστοσύνης και οι δυσμενείς εμπειρίες, όπως οι οικογενειακές συγκρούσεις, συμβάλλουν σε ανθυγιεινά αποτελέσματα στο μέλλον και ότι τα επίπεδα εμπιστοσύνης στα οικογενειακά συστήματα μπορεί να έχουν κρίσιμες συνέπειες κατά τη διάρκεια της ζωής τόσο για τους γονείς όσο και για τα παιδιά.

Η έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ γονέων και παιδιών μπορεί να έχει ως συνέπεια για τα παιδιά να μην αναπτύξουν σχέσεις με άλλα παιδιά. Σύμφωνα με τον Johnson (2003), είναι σημαντικό να έχουμε μια ασφαλή βάση στην οποία να πηγαίνουμε για

υποστήριξη και προσοχή όταν έχουμε ανάγκη. Μια ασφαλής βάση, όπως ο γονέας, προσφέρει ασφάλεια και υποστήριξη για να βοηθήσει κάποιον να αντιμετωπίσει τις συγκρούσεις και το άγχος.

Όταν ένας γονέας δεν μπορεί να είναι αυτή η ασφαλής βάση για ένα παιδί, μπορεί να προκαλέσει την απομάκρυνση του παιδιού και δυσπροσαρμοστικές αντιδράσεις. Αυτές οι αντιδράσεις μπορεί να είναι προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο, ακατάλληλες κοινωνικές αντιδράσεις και αδυναμία συνεργασίας με άλλους (Johnson, 2003· Cooney, 2010· Volling, Notaro, & Larson, 2001). Όχι μόνο η έλλειψη εμπιστοσύνης μπορεί να προκαλέσει αυτά τα άμεσα προβλήματα, αλλά μπορεί επίσης να έχει μελλοντικές επιπτώσεις, όπως έλλειψη κοινωνικής υποστήριξης, φιλίες και μοτίβα μακροχρόνιων προβλημάτων σχέσεων στην ενήλικη ζωή. Είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η ικανότητα του παιδιού να οικοδομεί εμπιστοσύνη (Sroufe & McIntosh, 2011). Τα άτομα χτίζουν εμπιστοσύνη δείχνοντας ότι έχουν την ικανότητα να αναγνωρίζουν την αρνητική επιρροή κάποιου και να ανταποκρίνονται σε αυτό. Όταν τα άτομα αισθάνονται συντονισμένα μεταξύ τους και άνετα να συζητούν τις συγκρούσεις και το άγχος και μπορούν να ανταποκριθούν στις αρνητικές επιρροές εάν υπάρχουν, τότε αρχίζουν να χτίζουν εμπιστοσύνη μεταξύ τους. Η δημιουργία εμπιστοσύνης είναι σημαντική για τις σχέσεις ζευγαριού, τις σχέσεις γονέων και παιδιών και την ανάπτυξη φιλίας (Gottman, 2003· Burns & Dunlop, 2002· Platt, Nalbone, Casanova, & Welcher, 2008).

Μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας που εξετάζεται σχετικά με τις οικογενειακές συγκρούσεις υποστηρίζει τη σημασία των φιλιών και τις επιπτώσεις που έχουν οι φιλίες στην ανάπτυξη του παιδιού (Dankowski, 2001· Thorson, 2009· Riggs & Kaminski, 2010). Όταν ένα παιδί εκτίθεται σε συγκρούσεις, όπως διαζύγιο και γονική απιστία, μπορεί να έχει έλλειψη εμπιστοσύνης και να αγωνίζεται να γίνει φίλος με άλλους, κάτι που μπορεί να προκαλέσει έλλειψη κοινωνικής υποστήριξης στο μέλλον.

1.3.2 Ενίσχυση φιλίας

Η φιλία είναι, επίσης, ένα θέμα που εμφανίστηκε στη βιβλιογραφία, ως επηρεαζόμενη από τις συγκρούσεις. Οι φιλίες βοηθούν στην παροχή συναισθηματικής υποστήριξης,

βοήθειας κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων και μπορούν να αποτελέσουν μια ασφαλή βάση για τα άτομα. Όταν τα παιδιά εκτίθενται σε συγκρούσεις, μπορεί να στραφούν στους φίλους τους και σε άλλα στηρίγματα εκτός του οικογενειακού τους συστήματος, εάν είναι διαθέσιμα (Johnson, 2003). Όταν προκύπτει μια σύγκρουση, μπορεί να συμβούν αλλαγές που μπορεί να προκαλέσουν άγχος, αισθήματα αβεβαιότητας και ανεπάρκεια. Τα παιδιά που αντιμετωπίζουν τη σύγκρουση λόγω διαζυγίου των γονέων μπορεί να κατηγορήσουν τον εαυτό τους για το τέλος της σχέσης που προκαλεί ακραία συναισθήματα ενοχής και ντροπής (Rogers, 2004· Vidal, Testor, Guardia-Olmos· & Iafrate, 2010). Οι γονείς μπορεί να μην είναι διαθέσιμοι να παράσχουν στα παιδιά τους επαρκή υποστήριξη κατά τη διάρκεια αυτής της κρίσης, η οποία θα μπορούσε να προκαλέσει μακροπρόθεσμες επιπτώσεις όπως η έλλειψη εμπιστοσύνης (Johnson, 2003).

Όταν ένα παιδί έχει φίλους και υποστήριξη εκτός του οικογενειακού του συστήματος, τότε είναι πιο πιθανό να παραμείνει ανθεκτικό και να μην αναπτύξει δυσπροσαρμοστικές συμπεριφορές και αντιδράσεις στη σύγκρουση (Johnson, 2003· Gottman, 2011). Η δύναμη της φιλίας δεν έχει μελετηθεί διεξοδικά, αλλά η έρευνα δείχνει ότι η ικανότητα να αναπτύσσει φιλίες και να τις χρησιμοποιεί για υποστήριξη και μια ασφαλή βάση μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο όταν αντιμετωπίζεις οικογενειακές συγκρούσεις (Rogers, 2004· Johnson, 2003). Επιπλέον, η ικανότητα ανάπτυξης φιλιών μπορεί να προέρχεται από την αντιμετώπιση των παιδιών από τους γονείς τους (Dankowski, 2001· Riggs & Kominski, 2010).

1.3.3 Πρότυπα σύγκρουσης γενεών

Υπάρχουν πολλές μελέτες που αναφέρθηκαν σε πρότυπα σύγκρουσης γενεών (Gottman, 2011· Sroufe, 2005· Sori, 2007· Fish, Pavkov, & Wetchler, & Bercik, 2012). Για παράδειγμα, όταν συμβαίνουν συγκρούσεις σε οικογένειες, είναι πιθανό το παιδί να εκτεθεί σε δυσπροσαρμοστικά στυλ επικοινωνίας και να βιώσει μελλοντικούς σχεσιακούς αγώνες σύμφωνα με τη βιβλιογραφία. Η έκθεση μπορεί να προκαλέσει τεράστιες αλλαγές. Αυτό το αποτέλεσμα ισχύει ιδιαίτερα στις συγκρούσεις του διαζυγίου και της απιστίας ως προς τον αντίκτυπό τους στα παιδιά. Το παιδί μπορεί να αναπτύξει λιγότερη εμπιστοσύνη και να αλλάξει τον τρόπο

επικοινωνίας του. Μπορεί να γίνουν λιγότερο κοινωνικά και πιο ευερέθιστα με τους άλλους και να αρχίσουν να αγωνίζονται στο σχολείο. Οι αλλαγές που μπορεί να συμβούν περιλαμβάνουν μετακίνηση σε νέα τοποθεσία, αυξημένους στρεσογόνους παράγοντες, όπως η εγγραφή σε διαφορετικό σχολείο, αλλαγή στα συστήματα υποστήριξης. Αυτές οι αλλαγές μπορεί να μην είναι θετικές και μπορεί να προκαλέσουν αρνητικές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις.

Για παράδειγμα, η έρευνα δείχνει ότι τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες όπου έχει συμβεί διαζύγιο έχουν περισσότερες πιθανότητες να αναπτύξουν κατάθλιψη, άγχος και μοναξιά (Gottman, 2011· Sori, 2007· Lansford, 2009· Sroufe, 2005) Επίσης, στην ενήλικη ζωή είναι περισσότερο πιθανόν να έχει χειρότερα αποτελέσματα για την υγεία. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι γονείς τείνουν να αντιγράφουν τις συμπεριφορές των γονιών τους και τα παιδιά τείνουν να αντιγράφουν τις συμπεριφορές των δικών τους γονιών. Όταν ένας γονέας έχει άλυτα ψυχολογικά προβλήματα, τότε μπορεί να δυσκολεύεται να είναι στοργικός, ευαίσθητος και να παρέχει μια βάση για ασφάλεια στα παιδιά του (Sroufe, 2005· Sroufe & McIntosh, 2011).

Ορισμένες έρευνες (Sroufe & McIntosh, 2011· Cartwright, 2006· Herzog & Cooney, 2006) έχουν δείξει ότι τα πρότυπα σύγκρουσης μπορούν να εμφανιστούν σε πολλά οικογενειακά συστήματα λόγω της κοινωνικής μάθησης. Per Cooney & Herzog (2002). Νεαροί ενήλικες που εκτέθηκαν σε γονεϊκές συγκρούσεις ανέφεραν φτωχότερη επικοινωνία μεταξύ αυτών και των συντρόφων τους ή των φίλων τους. Μερικά παραδείγματα που δίνονται είναι τα παιδιά που εκτέθηκαν σε διαζύγιο ή απιστίες είναι πιο πιθανό να δημιουργήσουν σε σχέσεις όπου συμβαίνει απιστία και διαζύγιο (Sori, 2007· Lansford, 2009· Per Chen (2007). Τα παιδιά που βίωσαν γονικό διαζύγιο, είχαν αυξημένες αρνητικές απόψεις για τις ρομαντικές σχέσεις και η διαταραχή του γάμου ήταν κατά 70% πιο πιθανή για αυτά.

Μερικοί ερευνητές αποδίδουν στις συγκρούσεις αυτές τις κακές σχέσεις με τους γονείς και εξαιτίας αυτής της κακής σχέσης προσκόλλησης, το παιδί δυσκολεύεται να εμπιστευτεί τους άλλους, μπορεί να γίνει αντικοινωνικό, μπορεί να αναπτύξει δυσπροσαρμοστικούς μηχανισμούς αντιμετώπισης και κινδυνεύει να αναπτύξει ένα απορριπτικό ή αποφευκτικό μοτίβο προσκόλλησης όταν επικοινωνεί με άλλους (Sroufe, 2005· Sori, 2007· Chen, et al., 2007). Το άτομο μπορεί να έχει μάθει

αρνητικά στυλ επικοινωνίας από τους γονείς του και να χρησιμοποιεί αυτούς τους τύπους επικοινωνιακών τακτικών όταν συναναστρέφεται με άλλους. Πρότερες έρευνες (Sroufe, 2005· Sori, 2007· Chen, et al., 2007) δείχνουν ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της έκθεσης στο γονικό διαζύγιο και της απιστίας και αυξημένη πιθανότητα αρνητικών εκβάσεων σε μελλοντικές σχέσεις. Αυτές οι πιθανές μορφές εκδήλωσης συμπεριφοράς δεν εμφανίζονται σε κάθε άτομο που είχε κακή σχέση με τη γονική του φιγούρα, αλλά υπάρχει ένδειξη ότι είναι πιο πιθανό τα άτομα που οι γονείς τους συγκρούονταν να αναπτύξουν τα ίδια κακή σχέση με το σύντροφο ή τα παιδιά τους.

Εξαιτίας ενός τέτοιου ιστορικού προηγούμενου, το άτομο είναι πιο πιθανό να δυσκολεύεται να επικοινωνήσει με άλλους για τα συναισθήματά του, να δυσκολεύεται να εμπιστευτεί τους άλλους και μπορεί να είναι πιο πιθανό να αναπτύξει κατάθλιψη και μοναξιά (Sroufe, 2005· Johnson, 2003· Sori 2007· Lansford, 2009). Αυτές οι επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές μπορεί να προκαλέσουν αυξημένη πιθανότητα ότι άτομα με κακή σχέση προσκόλλησης είναι πιο πιθανό να έχουν συγκρούσεις στις προσωπικές σχέσεις με άλλους και μπορεί να αναπτύξουν πρότυπα οικογενειακής σύγκρουσης γενεών (Gottman, 2011). Είναι ενδιαφέρον ότι ένα πρότυπο γενεών συσχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την έκθεση σε τραύμα (Schilling και συν, 2007· Saini, 2012· Johnson, 2003· Per Schilling και συν, 2007), ενώ στις περισσότερες συγκρουσιακές οικογένειες υπάρχει ένα μοτίβο σύγκρουσης και κακοποίησης.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία οι έφηβοι που κακοποιήθηκαν και συχνά οι γονείς αποκτούν συμπεριφορές από τους δικούς τους γονείς, οι οποίες μπορεί να είναι αναποτελεσματικές και να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη συμπεριφορά και στην εξέλιξη των παιδιών τους. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία ανεπαρκών μεθόδων αντιμετώπισης, οι οποίες χρησιμοποιούνται στις μελλοντικές διαπροσωπικές επαφές τους, είτε με συντρόφους είτε με φίλους. Παιδιά που παραμελήθηκαν διατρέχουν υψηλό κίνδυνο να ακολουθήσουν συμπεριφορές που εμπεριέχουν στοιχεία κακοποίησης. Διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο για αρνητική αίσθηση του εαυτού τους, χαμηλή αυτοεκτίμηση και έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους άλλους. Τα κακοποιημένα παιδιά είναι πιο πιθανό να συνάψουν σχέσεις στις οποίες πέφτουν θύματα βίας ή αυτοτραυματίζονται. Οι νεαροί άνδρες που εκτίθενται σε τραύματα και κακοποίηση μπορεί να είναι πιο πιθανό να γίνουν οι ίδιοι κακοποιητικοί (Johnson, 2003· Schilling, Aseltine, & Gore, 2007). Όταν το αίσθημα εμπιστοσύνης ενός

ατόμου έχει κλονιστεί, μπορεί να αισθάνεται περισσότερο το δικαίωμα να συμπεριφέρεται άσχημα και αρνητικά στους άλλους ή να έχει τόσο χαμηλή αυτοεκτίμηση (Johnson, 2003· Sori, 2007).

Από την άλλη υποστηρίζεται ότι ο έφηβος μπορεί να μην αναπτύξει τις παραπάνω συμπεριφορές με αυτά τα αρνητικά αποτελέσματα εάν χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικές τεχνικές αποκατάστασης όπως η θεραπεία. Για παράδειγμα, όταν ένας δράστης της κακοποίησης αναγνωρίζει την κακοποίηση που προκάλεσε, το θύμα είναι πιο πιθανό να αισθάνεται λιγότερη ευθύνη για τον εαυτό του και λιγότερη ντροπή. Αυτή η συνειδητοποίηση μπορεί να οδηγήσει σε αλληλεπιδράσεις που προάγουν τον σεβασμό, την εμπιστοσύνη και τη δέσμευση. Όταν τα τραύματα δεν αντιμετωπίζονται, μπορεί να προκαλέσουν στο άτομο συνεχή δυσπιστία, ενοχή, ντροπή και δυσαρέσκεια (Johnson, 2003· Cherry, 2013).

1.3.4 Αλλαγή της προσκόλλησης

Ορισμένες μελέτες που αξιολόγησαν την αλλαγή του στυλ προσκόλλησης έχουν δείξει ότι το στυλ προσκόλλησης είναι ως επί το πλείστον σταθερό σε όλη τη διάρκεια της ζωής (Lewis, Feiring & Rosenthal, 2000· Johnson, 2003· Sroufe & McIntosh, 2011). Αυτό το εύρημα σημαίνει ότι για πολλά άτομα χωρίς παρέμβαση, όπως θεραπεία, το στυλ προσκόλλησης δεν αλλάζει σημαντικά με την πάροδο του χρόνου. Τα άτομα που έχουν εκτεθεί σε στρεσογόνες καταστάσεις και συγκρούσεις μπορεί να αναπτύξουν ανασφαλείς προσκολλήσεις. Εξαιτίας αυτής της έκθεσης, τα άτομα με μια ανασφαλή προσκόλληση μπορεί να συνεχίσουν να αγωνίζονται για να αναπτύξουν θετικές σχέσεις. Σύμφωνα με ορισμένους μελετητές, μια αυξημένη πιθανότητα εμφάνισης ανασφαλών στυλ προσκόλλησης προκύπτει από συσχετίσεις με αρνητικά γεγονότα της ζωής που περιλαμβάνουν διαζύγιο γονέων, ασθένεια, κακοποίηση, τραύμα και μητρική κατάθλιψη (Weinfield & Sroufe, & Egeland, 2000· Johnson, 2003· Sori, 2007· Sroufe, 2005). Το στυλ προσκόλλησης θα μπορούσε να αλλάξει για να εξασφαλιστεί με τη βελτίωση της φροντίδας των παιδιών και την αυξημένη κατανόηση της λειτουργίας της οικογένειας όταν μια οικογένεια αντιμετωπίζει συγκρούσεις όπως διαζύγιο ή απιστία. Άλλες έρευνες έχουν δείξει ότι οι αλλαγές στην προσκόλληση συμβαίνουν λόγω μεταβάσεων και αλλαγών και,

ανάλογα με τον τρόπο χειρισμού των μεταβάσεων, θα οδηγήσουν σε μια πιο ασφαλή ή ανασφαλή προσκόλληση (Beaton, Norris & Pratt, 2003· Iwaniec & Sneddon, 2001).

Από την άλλη πλευρά, ορισμένες έρευνες που διερευνούν τις επιπτώσεις του διαζυγίου έχουν δείξει ότι τα άτομα που κλίνουν προς ένα πιο ανασφαλές στυλ προσκόλλησης στην ενήλικη ζωή είναι πιο πιθανό να είναι ανθεκτικά στην αλλαγή ή να δεχτούν υποστήριξη όταν τους προσφέρεται (Iwaniec & Sneddon, 2001). Μπορεί να θεωρήσουν την προσπάθεια υποστήριξης ως κακοπροαίρετη, ακατάλληλη και να γίνουν αμυντικοί απέναντι στην προσπάθεια. Είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν στη θεραπεία και μπορεί να ανταποκρίνονται απρόσωπα σε άλλους που προσπαθούν να είναι χρήσιμοι (Johnson, 2003).

Ωστόσο, τα στυλ προσκόλλησης μπορούν και αλλάζουν καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής λόγω διαφορετικών εμπειριών και εκθέσεων. Αυτές οι εμπειρίες μπορεί να είναι θετικές ή αρνητικές. Οι μεταβάσεις και οι στρεσογόνοι παράγοντες σε όλη τη ζωή μπορεί να αναγκάσουν ένα άτομο να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο ανταποκρίνεται στους άλλους και πώς εκδηλώνει τα συναισθήματά του. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ποιες τεχνικές είναι αποτελεσματικές στο να προκαλέσουν θετική επικοινωνία και συνεργασία για να βοηθήσουν στην επούλωση συναισθηματικών ρήξεων και απελπισίας. Ο Johnson (2003) διαπίστωσε ότι η γνώση των αποτελεσματικών τεχνικών επούλωσης είναι σημαντική για να αυξήσει τη συνεργασία μεταξύ των οικογενειών και των ζευγαριών όταν αντιμετωπίζουν συγκρούσεις.

1.3.5 Αρνητικές αντιδράσεις της σύγκρουσης και αποτελεσματικές τεχνικές επούλωσης

Ο Gottman (2011) και ο Johnson (2003) συζητούν τη σημασία των αποτελεσματικών τεχνικών επούλωσης των τραυμάτων και των συνεπειών που προκαλούν οικογενειακές συγκρούσεις από ένα διαζύγιο ή από μια διαπιστωμένη απιστία. Ο Gottman (2011) αναφέρεται σε αποτελεσματικές τεχνικές επούλωσης μεταξύ των ζευγαριών και ο Johnson (2003) συζητά αποτελεσματικές τεχνικές επούλωσης σε ολόκληρο το οικογενειακό σύστημα. Σύμφωνα με την έρευνα του Gottman (2001) όταν τα ζευγάρια αντιμετωπίζουν συγκρούσεις μπορεί να εμπλακούν είτε αρνητικά

είτε εποικοδομητικά. Μια τυπική αρνητική απάντηση σε μια σύγκρουση είναι να απεμπλακούν και να αποσυρθούν και να μην είναι συναισθηματικά παρόντες. Αυτή η απάντηση μπορεί να είναι το να αγνοούν κάποιον όταν προσπαθεί να βοηθήσει ή να απομακρύνεται από κάποιον όταν εμφανίζεται μια σύγκρουση. Όταν απαντάνε εποικοδομητικά, αυτή η θετική απάντηση θα μπορούσε να είναι απλώς η ακρόαση των ανησυχιών ενός συντρόφου ή η προσπάθεια αλλαγής μιας συμπεριφοράς που είναι ενοχλητική ή απογοητευτική. Αυτή η δυναμική μπορεί να συμβεί στις σχέσεις ζευγαριού και στις σχέσεις γονέα-παιδιού. Όταν μια φιγούρα προσκόλλησης αποσύρεται από μια σύγκρουση, αυτή η απομόνωση μπορεί να είναι τραυματική για το παιδί ή τον σύντροφο. Τα παιδιά μπορεί να μάθουν ότι είναι φυσιολογικό να ξεφεύγουν από τη σύγκρουση και να αναπτύσσουν αποτρεπτικές αντιδράσεις στη σύγκρουση, κάτι που μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στις μελλοντικές σχεσιακές τους εξελίξεις (Sroufe, 2005).

Στα ζευγάρια, οι αναποτελεσματικές τεχνικές επούλωσης μπορεί να οδηγήσουν στο να αισθάνονται τα άτομα ανασφάλεια και στην ανάπτυξη άγχους και χαμηλής αυτοεκτίμησης. Μπορεί να αγχωθούν όταν μιλούν στον σύντροφό τους για τα συναισθήματά τους ή να αποσυρθούν από την επικοινωνία με τον σύντροφό τους για τα συναισθήματά τους για να αποφύγουν τις συγκρούσεις. Μερικά παραδείγματα κακών τεχνικών επούλωσης είναι η αγνόηση των συναισθημάτων ενός ατόμου, η αδιαφορία για τα συμφέροντα του συντρόφου και η άμυνα, η υποβάθμιση ενός ατόμου προσβάλλοντάς το ή χρησιμοποιώντας υποτιμητική γλώσσα, καθώς και η απόσυρση από τη συζήτηση και η απουσία παρουσίας όταν χρειάζεται (Gottman, 2011. Iwanic & Sneddon, 2001).

Μια αποτελεσματική τεχνική επούλωσης που είναι επιτυχημένη με ζευγάρια και οικογένειες είναι όταν κάποιος έχει ενσυναίσθηση όταν εμφανίζονται αρνητικά συναισθήματα και αναγνωρίζει το αρνητικό συναίσθημα. Το συναίσθημα είναι ανεκτό και συζητείται αντί να αγνοείται. Συζητείται η κατανόηση του γιατί εμφανίζεται το συναίσθημα. Αυτοί οι τύποι τεχνικών χρησιμοποιούνται σε θεραπευτικές μεθόδους όπως η Θεραπεία με επίκεντρο το Συναίσθημα και η Γνωσιακή Συμπεριφορική Θεραπεία (Sroufe, 2005). Οι αποτελεσματικές τεχνικές επιδιόρθωσης βοηθούν τα άτομα να αυξήσουν τη συνοχή και την κατανόηση και συμβάλλουν στη μείωση των συγκρούσεων και της δυσαρέσκειας (Johnson, 2003· Gottman, 2011· Solomon, 2009· Frank, 2007).

1.3.6 Αύξηση προσαρμοστικότητας και ανθεκτικότητας

Μία από τις πιο διαδεδομένες και σημαντικές επιπτώσεις που διαπιστώθηκε στην έρευνα είναι το μέγεθος της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικότητας που παρουσιάζουν τα παιδιά και τα ενήλικα παιδιά κατά τη διάρκεια των οικογενειακών συγκρούσεων. Πολλές μελέτες δείχνουν ότι οι οικογενειακές συγκρούσεις, συμπεριλαμβανομένου του διαζυγίου και της έκθεσης σε γονική απιστία, αυξάνουν την πιθανότητα να παλέψουν τα παιδιά. Αυτοί οι αγώνες περιλαμβάνουν συναισθηματική αποσύνδεση με άλλους, όπως έλλειψη εμπιστοσύνης, και αυξημένη πιθανότητα ολοκλήρωσης ριψοκίνδυνων συμπεριφορών, όπως ακατάσχετο σεξ και κατάχρηση ουσιών, και αυξημένο κίνδυνο σχεσιακών δυσκολιών στην ενήλικη ζωή (Sroufe, 2005· Cooney, 2010, Johnson, 2003· Sori, 2007· Lansford, 2009· Gottman, 2011). Ωστόσο, η έκθεση σε σύγκρουση δεν οδηγεί πάντα σε αρνητική συμπεριφορά και αποτελέσματα.

Έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιδιά που εκτίθενται σε οικογενειακές συγκρούσεις μπορούν να γίνουν ανθεκτικά και ιδιαίτερα προσαρμοστικά (Johnson, 2003· Saini, 2012· Cartwright, 2006). Τα παιδιά που εκτίθενται σε οικογενειακές συγκρούσεις είναι πιο πιθανό να αναπτύξουν αρνητικά συναισθήματα και συμπεριφορές, αλλά αυτό δεν συμβαίνει πάντα. Μερικές φορές οι γονείς, που έχουν αυξημένη κατανόηση του στυλ προσκόλλησης, μπορεί να είναι καλύτερα συντονισμένοι με τα παιδιά τους και να αναγνωρίζουν ορισμένες συμπεριφορές. Οι γονείς που είναι λιγότερο αντιδραστικοί στα συναισθήματα και πιο προληπτικοί είναι πιο πιθανό να μειώσουν την ανασφαλή προσκόλληση και να αυξήσουν την αυτονομία και την εμπιστοσύνη (Cooney, 2010). Επίσης, οι οικογένειες που συμμετέχουν σε θεραπευτική παρέμβαση όταν εμφανίζεται σύγκρουση είναι πιο πιθανό να έχουν θετικές οικογενειακές αλλαγές υπερωρίες και να μειώσουν τις διαδικασίες ανασφαλούς προσκόλλησης (Johnson, 2003· Gottman, 2011· Cherry, 2013· Carbone, 2010· Dankowski, 2001).

Πολλά παιδιά που έχουν υποστηρικτικά συστήματα έξω από το οικογενειακό τους σύστημα εκτίθενται σε θετικές επιρροές και πρότυπα. Αυτά τα συστήματα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν οικογένειες όπου υπάρχει υποστηρικτικός θετός γονέας ή περιπτώσεις όπου το διαζύγιο είναι καλύτερο αποτέλεσμα για μια

οικογένεια από ό,τι η σύγκρουση μπορεί να μειωθεί (Sroufe, 2005· Herzog & Cooney, 2002). Μερικές φορές, προκύπτουν και άλλοι παράγοντες όπως το άγχος. Όταν συμβαίνει ένα διαζύγιο και το παιδί ξεφεύγει από τον κύκλο της κακοποίησης, τα αποτελέσματα είναι πιο θετικά (Gottman, 2011· Johnson, 2003).

Άλλα συστήματα υποστήριξης μπορεί να είναι ένα πρόγραμμα μετά το σχολείο, μια φιλία με δάσκαλο ή μέντορα, συστήματα κοινωνικής υποστήριξης και συμπερίληψη με εξωσχολικές ομάδες, όπως μια αθλητική ομάδα ή μουσική ομάδα (Cartwright, 2006, Lansford, 2009, Bachman, 2008). Επιπλέον, ορισμένα παιδιά που εκτίθενται σε συγκρούσεις δεν επηρεάζονται τόσο αρνητικά σε σύγκριση με άλλα παιδιά. Αυτά τα παιδιά τείνουν να είναι σε θέση να προσαρμόζονται καλά στην αλλαγή επειδή έχουν θετική υποστήριξη κατά τη διάρκεια των μεταβάσεων (Herzog & Cooney, 2002· Mustonen, et al., 2011). Στην ενήλικη ζωή, η έκθεση σε θετικές στρατηγικές αντιμετώπισης και το κατάλληλο μοντέλο ρόλων κατά την παιδική ηλικία, αυξάνουν την πιθανότητα θετικών σχέσεων και απαντήσεων σε στρεσογόνους παράγοντες στην ενήλικη ζωή (Rasheed & Rasheed, 2011).

1.4 Η επίδραση της διαφοράς μορφωτικού επιπέδου των συζύγων στις οικογενειακές συγκρούσεις

Τα τελευταία χρόνια συζητείται πολύ η αύξηση του αριθμού των διαζυγίων σε όλες σχεδόν τις αναπτυγμένες χώρες. Η μελέτη των ερευνών δείχνει ότι η αύξηση του ποσοστού των διαζυγίων οφείλεται στις νέες οικονομικές δυνατότητες καθώς και στην άνοδο του μορφωτικού επιπέδου των Ελληνίδων. Το πολύ διαφορετικό μορφωτικό αλλά και εργασιακό υπόβαθρο των συζύγων μπορεί κάτω βέβαια από ορισμένες συνθήκες να συμβάλλει στην ψυχική απομάκρυνσή τους και να οδηγήσει στον χωρισμό. Είναι αλήθεια ότι μια από τις σημαντικότερες αλλαγές των τελευταίων χρόνων στον Δυτικό κόσμο είναι αυτή που αφορά τη θέση της γυναίκας. Οι γυναίκες στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα μπορούν να μετέχουν στην παιδεία, να είναι δραστήριες, δυναμικές και αυτόνομες (Γκιζέλης και συν., 1984).

Σύμφωνα με τη μελέτη του Zhang (πρώτο μοντέλο), (2022) ζευγάρια με διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα χωρισμού και διαζυγίου.

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι που εξηγούν αυτό το φαινόμενο. Πρώτα απ' όλα, άτομα με διαφορετικό επίπεδο εκπαίδευσης κάνουν διαφορετικά είδη εργασίας με διαφορετικά εισοδήματα. Τα άτομα με υψηλή μόρφωση έχουν περισσότερες ευκαιρίες να αποκτήσουν μια εργασία υψηλού εισοδήματος (Scott et al, 2017), αλλά μια εργασία υψηλού εισοδήματος χρειάζεται περισσότερο χρόνο εργασίας. Σύμφωνα με την έρευνα των Peter Kuhn και Fernando Lozano (2006) η συχνότητα των πολλών ωρών εργασίας αυξήθηκε κατά 14,4 ποσοστιαίες μονάδες στο υψηλότερο πεμπτημόριο των μισθωτών μεταξύ 1979 και 2002. Έτσι, το άτομο με υψηλή μόρφωση έχει λιγότερο χρόνο για να συνοδεύσει την οικογένειά του σε σύγκριση με το άτομο με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Επιπλέον, η ανώτερη εκπαίδευση περιορίζει τις επιλογές σταδιοδρομίας, καθώς μερικές μόνο θέσεις θα έχουν νόημα (Wieckowski, 2019). Έτσι, μερικές φορές η εργασία σε ένα μέρος μακριά από το σπίτι είναι μια αναπόφευκτη συνέπεια. Από την άλλη τα άτομα με διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης έχουν διαφορετική νοοτροπία. Τα άτομα με ανώτερη εκπαίδευση έχουν λιγότερα αρνητικά συναισθήματα, είναι λιγότερο δυσαρεστημένοι, ανήσυχοι, επιθετικοί (Ross & Van Willigen, 1997). Επιπλέον, η εκπαίδευση προάγει την ικανότητα των ατόμων να ελέγχουν το περιβάλλον τους καθώς και να έχουν μια αισιόδοξη προοπτική για το μέλλον (Möwisch et al, 2021). Έτσι, τα άτομα με ανώτερη μόρφωση ενδέχεται να μην μπορούν να κατανοήσουν και να συμπάσχουν με τις αρνητικές στάσεις και τα συναισθήματα των ατόμων με χαμηλότερη εκπαίδευση απέναντι στη ζωή ή τις δυσκολίες. Τέτοιες διαφορές μπορεί να πυροδοτήσουν αντιθέσεις μεταξύ των ζευγαριών. Ως εκ τούτου, τα ζευγάρια μπορεί τελικά να αποφασίσουν να ζήσουν χωριστά ή ακόμα και να χωρίσουν. Επιπλέον, ο Cummins (2000) ανέφερε ότι η εκπαίδευση θα μπορούσε να ενισχύσει την αυτοεκτίμηση, έτσι ο λιγότερο μορφωμένος σύντροφος με χαμηλότερη αυτοπεποίθηση μπορεί να αισθάνεται ανασφαλής για την υποστήριξη και την αγάπη του συντρόφου του, κάτι που τον κάνει να αισθάνεται ευάλωτος στη σχέση του. Επίσης, κρίνουν λάθος πόσο πολύ τους αγαπά και τους νοιάζεται ο σύζυγός τους και πόσο ευνοϊκά τους βλέπει ο σύντροφός τους. Αν και θυσιάζονται όσο και οι σύντροφοι με υψηλή αυτοεκτίμηση, οι άνθρωποι με χαμηλή αυτοεκτίμηση είναι πιο πιθανό να μετανιώσουν για τη θυσία που έκαναν (Righetti & Visserman, 2017). «Αυτές οι αμφιβολίες μπορούν να επηρεάσουν τη διάθεση, το άγχος και την ικανοποίηση από τη ζωή» (Society for Personality and Social Psychology, 2017). Επομένως, εάν οι σύντροφοι με υψηλότερη αυτοεκτίμηση δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν και να κατανοήσουν την

εσωτερική σκέψη και τα πραγματικά συναισθήματα των συντρόφων τους, κάνοντας αντίστοιχες ενέργειες όπως το να είναι προσεκτικοί προς τους συντρόφους τους, ο γάμος μπορεί να διαλυθεί. Από την άλλη πλευρά, ο χωρισμός μπορεί να είναι ένα λογικό μέτρο που λαμβάνεται από τα ζευγάρια όσο τσακώνονται και απομακρύνονται, ειδικά όταν έχουν παιδιά. Η διαγονεϊκή σύγκρουση μπορεί να προκαλέσει συναισθηματική ανασφάλεια στα παιδιά τους, κάνοντάς τα να αγωνίζονται να διαχειριστούν με επιτυχία τη συμπεριφορά και τα συναισθήματά τους, να διατηρήσουν την ψυχική τους υγεία, να κάνουν φίλους και να τα πάνε καλά στο σχολείο (Martin et al, 2018). Για να αποτρέψουν τα παιδιά τους από το κακό, οι γονείς πρέπει να αφήνουν ο ένας τον άλλον λίγο χώρο.

Στο δεύτερο μοντέλο, όταν η μητέρα έχει ανώτερο μορφωτικό επίπεδο, υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να ζήσει χωριστά ή να χωρίσει. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον σεξισμό για να εξηγήσουμε αυτό το φαινόμενο. Παραδοσιακά, για τις περισσότερες οικογένειες, ο σύζυγος είναι αποδεκτός ως ο λήπτης των αποφάσεων και έχει μεγαλύτερη εξουσία ελέγχου στο γάμο σύμφωνα με τους κανόνες του γάμου. Επιπλέον, σε ορισμένα μέρη, οι άνθρωποι εγκρίνουν ότι η σύζυγος πρέπει να υποστηρίζει πλήρως την καριέρα του συζύγου της ακόμη και με το κόστος της θυσίας της δουλειάς της, και επίσης ότι η γυναίκα είναι υπεύθυνη για την ανατροφή των παιδιών τους και τις δουλειές του σπιτιού (Chen et al, 2009). Εκτός από αυτές τις παραδοσιακές απόψεις, οι γυναίκες εμποδίζονται επίσης από διακρίσεις λόγω φύλου κατά την εύρεση εργασίας, ακόμη και αν είναι καλά μορφωμένες. Έτσι, είναι δύσκολο για αυτές να έχουν μια ικανοποιητική δουλειά και αφού τη βρουν, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να την εγκαταλείψουν. Επομένως, είναι πιο πιθανό να παραβιάσουν τις κοινές νόρμες της εστίασης στις οικογενειακές υποθέσεις θυσιάζοντας τις ώρες εργασίας ή ακόμα και τη δουλειά τους. Ωστόσο, μερικές φορές, η οικογενειακή κατάσταση καθορίζεται από το οικονομικό τους εισόδημα. Έτσι, όταν η σύζυγος είναι καλά μορφωμένη και κερδίζει περισσότερα χρήματα από τον σύζυγο, επηρεάζεται αρνητικά η παραδοσιακή θέση στην οικογένεια για έναν άνδρα ως λήπτη αποφάσεων με ισχυρότερη εξουσία ελέγχου. Έτσι, ένας τέτοιος γάμος ξεκινά με ένα πιθανό πρόβλημα καθώς οι γυναίκες αναζητούν συζύγους με άφθονο υλικό πλούτο και τα αρσενικά προτιμούν οι γυναίκες τους να είναι υποτακτικές, υπάκουες και προσανατολισμένες στο σπίτι. Επομένως, ένας άντρας με παραδοσιακές απόψεις υποφέρει από μια οικογενειακή κατάσταση όπως αυτή. Ως εκ τούτου, από τη θετική

πλευρά, ο άνδρας μπορεί να αποφασίσει να εργαστεί σκληρότερα για να μειώσει το εισοδηματικό χάσμα. Από την αρνητική πλευρά, χωρίς καμία επικοινωνία ή συμβιβασμό, αλλά με σεξισμό, ο άνδρας μπορεί να κατηγορήσει άμεσα και να αναγκάσει τη γυναίκα του να αφιερώνει περισσότερο χρόνο στην οικογένεια και να υποστηρίζει περισσότερο την καριέρα των συζύγων. Ωστόσο, με την αμοιβαία ακατανόηση και τη δημοφιλή ατομική κουλτούρα στις ΗΠΑ, οι συγκρούσεις μεταξύ των ζευγαριών είναι αναπόφευκτες. Επιπλέον, ορισμένοι σύζυγοι μπορεί να επιλέξουν να ζήσουν χωριστά ή να χωρίσουν απλώς για να προστατεύσουν τη σεξιστική σκέψη τους και τις καθαρές παραδοσιακές τους απόψεις. Μετά την απομάκρυνση από την οικογένειά τους και την πίεση που ασκούν οι γυναίκες τους, μπορεί να ανακτήσουν τη μαχητικότητα και να νιώσουν μια αίσθηση ανακούφισης και στη συνέχεια να νιώσουν γενναίοι για να πετύχουν κάτι σημαντικό (Martin et al, 2018).

Όπως διαφαίνεται από πρότερες έρευνες, το εκπαιδευτικό επίπεδο αποτελεί έναν πρωταρχικό παράγοντα που διαμορφώνει τις επικοινωνιακές ικανότητες, τις αξίες και τις προσδοκίες στον οικογενειακό κύκλο, καθώς και τη δυναμική λήψης αποφάσεων και τις σχέσεις εξουσίας εντός της οικογένειας. Η μελέτη αυτή αποσκοπεί στην εξέταση του ρόλου των εκπαιδευτικών διαφορών στην ενίσχυση ή υπονόμηση της οικογενειακής συνοχής, καθώς και την επίδρασή τους στις προκλήσεις που προκύπτουν από διαφωνίες μεταξύ των μελών της οικογένειας.

Χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση που περιλαμβάνει συστηματική έρευνα, συγκριτική ανάλυση και διεξοδικές συνεντεύξεις, αυτή η διπλωματική εργασία επιδιώκει να παρουσιάσει νέες θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση οικογενειακών συγκρούσεων, με τελικό στόχο την ενδυνάμωση της οικογενειακής συνοχής και τη βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων.

B. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 2^ο: Η έρευνα

2.1 Ερευνητική προσέγγιση: ποιοτική έρευνα

Η παρούσα εργασία υιοθετεί μια ποιοτική ερευνητική προσέγγιση, η οποία είναι καθοριστική για τη διερεύνηση πολύπλοκων φαινομένων εντός των πλαισίων τους (Creswell & Poth, 2018). Σε αντίθεση με την ποσοτική έρευνα, η οποία επιδιώκει να ποσοτικοποιήσει προβλήματα μέσω της παραγωγής αριθμητικών δεδομένων, η ποιοτική έρευνα επιτρέπει τη βαθύτερη κατανόηση των αντιλήψεων, των στάσεων και των συμπεριφορών των συμμετεχόντων (Merriam & Tisdell, 2015).

Η μελέτη χρησιμοποιεί ένα φαινομενολογικό σχεδιασμό για να συλλάβει την ουσία των εμπειριών που αφορούν το υπό διερεύνηση φαινόμενο (Μουστάκας, 1994). Αυτό το σχέδιο επιλέγεται για τη δύναμή του να φωτίζει το συγκεκριμένο και να εντοπίζει τα φαινόμενα μέσα από το πώς γίνονται αντιληπτά σε μια κατάσταση. Μέσω αυτής της προσέγγισης, η μελέτη στοχεύει να αποκαλύψει το βαθύτερο νόημα και τη σημασία των εμπειριών που σχετίζονται με το αντικείμενο της έρευνας.

2.2 Δείγμα

Οι συμμετέχοντες στην εν λόγω έρευνα επιλέχθηκαν χρησιμοποιώντας μια σκόπιμη τεχνική δειγματοληψίας, η οποία περιλαμβάνει την επιλογή ατόμων που έχουν ιδιαίτερη γνώση ή έχουν βιώσει το φαινόμενο ενδιαφέροντος (Patton, 2015). Αυτή η μέθοδος διασφαλίζει ότι η μελέτη διεξάγεται με άτομα που μπορούν να παρέχουν πλούσιες, σχετικές και ποικίλες γνώσεις για το ερευνητικό ερώτημα. Το κριτήριο για την ένταξη στη μελέτη ήταν οι συμμετέχοντες να είναι ζευγάρια (παντρεμένοι ή σε σχέση). Συνολικά 10 συμμετέχοντες επιστρατεύτηκαν διασφαλίζοντας την ολοκληρωμένη εξερεύνηση του φαινομένου.

2.3 Ερευνητικό εργαλείο: συνέντευξη

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων, οι οποίες επιτρέπουν την ευελιξία και τη σε βάθος διερεύνηση των εμπειριών και των προοπτικών των συμμετεχόντων (Rubin & Rubin, 2012). Κάθε συνέντευξη διήρκεσε περίπου 20 λεπτά και διεξήχθη στο σπίτι κάθε συμμετέχοντα, τηρώντας τις ηθικές αρχές και τις απαιτήσεις εμπιστευτικότητας. Ο οδηγός συνέντευξης περιλάμβανε ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που είχαν σχεδιαστεί για να ενθαρρύνουν λεπτομερείς απαντήσεις και ερωτήσεις παρακολούθησης προσαρμοσμένες στις απαντήσεις κάθε συμμετέχοντα.

2.4 Μέθοδος ανάλυσης: θεματική ανάλυση

Η ανάλυση δεδομένων ακολούθησε το πλαίσιο θεματικής ανάλυσης των Braun και Clarke (2006), το οποίο διευκολύνει τον εντοπισμό, την ανάλυση και την αναφορά προτύπων (θεμάτων) μέσα στα δεδομένα. Αυτή η επαναληπτική διαδικασία περιλάμβανε την εξοικείωση με τα δεδομένα, τη δημιουργία αρχικών κωδικών, την αναζήτηση θεμάτων, την αναθεώρηση θεμάτων, τον ορισμό και την ονομασία θεμάτων και, τέλος, την παραγωγή της αναφοράς.

Κεφάλαιο 3^ο: Αποτελέσματα της έρευνας

3.1 Δημογραφικά-Προσωπικά στοιχεία

Στην έρευνα πήραν μέρος 5 ζευγάρια, τα οποία απάντησαν ξεχωριστά τις ερωτήσεις της συνέντευξης. Το πρώτο τμήμα της έρευνας αφορούσε τα δημογραφικά-προσωπικά στοιχεία των συμμετεχόντων. Οι ηλικίες των συμμετεχόντων κυμάνθηκαν ως επί το πλείστον μεταξύ 41-50 ετών, καθώς μόνο ένα ζευγάρι και μία σύζυγος ήταν κάτω από 40. Τα έτη γάμου ή σχέσης ήταν από τρία μέχρι 17 και τρία ζευγάρια είχαν αποκτήσει και παιδιά, ενώ ένας σύζυγος είχε παιδιά από προηγούμενο γάμο. Επίσης, όλοι σχεδόν είχαν αστική καταγωγή και οι περισσότεροι είχαν πάνω από 10 έτη εργασίας, εκτός από δύο γυναίκες, που η μία εργαζόταν πέντε έτη και άλλη μία περιστασιακά. Το μηνιαίο εισόδημα όλων των γυναικών ήταν κάτω των 1200€, ενώ από τους άνδρες τρεις είχαν εισόδημα 1200-2500€ και δύο κάτω των 1200€. Επίσης διαπιστώνεται πως η οικονομική κατάσταση των γονέων των γυναικών ήταν καλύτερη από των γονέων των ανδρών, καθώς τέσσερις στις πέντε γυναίκες είχαν γονείς με καλή οικονομική κατάσταση, ενώ από τους άνδρες μόνο ο ένας είχε γονείς με απολαβές 1200-2500€ μηνιαίως.

ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΗΛΙΚΙΑ ΣΥΖΥΓΟΥ/ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ	ΧΡΟΝΙΑ ΓΑΜΟΥ	ΚΑΤΑΓΩΓΗ	ΠΑΙΔΙΑ	ΕΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙΣΟΔ.	ΟΙΚΟΝΟΜ. ΚΑΤΑΣΤ. ΓΟΝΕΩΝ
γυναίκα	41-50	41-50	3	Αστική	όχι	26	<1200	1200-2500
άνδρας	41-50	41-50	3	Αστική	ναι	27	1200-2500	<1200
γυναίκα	41-50	41-50	13	Αστική	ναι	περιστασιακά	<1200	1200-2500
άνδρας	41-50	41-50	13	Αστική	ναι	18	1200-2500	1200-2500
γυναίκα	<30	31-40	3	Αστική	όχι	5	<1200	ευκατάστατοι
άνδρας	31-40	<30	3	Ημιαστική	όχι	12	<1200	<1200
γυναίκα	41-50	41-50	17	Αστική	ναι	16	<1200	καλή
άνδρας	41-50	41-50	17	Αστική	ναι	25	1200-2500	<1200
γυναίκα	31-40	41-50	13	Αστική	ναι	17	<1200	1200-2500
άνδρας	41-50	31-40	13	Ημιαστική	ναι	29	<1200	<1200

3.2 Επίπεδο σπουδών και μόρφωσης των συμμετεχόντων/ουσων

Η επόμενη κατηγορία ερωτήσεων της συνέντευξης αφορούσε το μορφωτικό επίπεδο των συζύγων- συντρόφων και των γονέων τους, αλλά και τις απόψεις τους σχετικά με τις σπουδές. Εδώ διαπιστώθηκε αρκετά μεγάλο χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς όλες οι γυναίκες έχουν τουλάχιστον ένα μεταπτυχιακό, ενώ οι άνδρες είναι απόφοιτοι Β/θμιας. Επίσης, χάσμα υπάρχει και στο επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων των συμμετεχόντων/ουσών, καθώς οι άνδρες προέρχονται από γονείς αποφοίτους Α/θμιας, ενώ οι γυναίκες από γονείς αποφοίτους Β/θμιας ή Γ/θμιας. Επίσης, όλες οι γυναίκες είχαν κάποιο πτυχίο Αγγλικών, ή και κάποιας άλλης γλώσσας, καθώς και γνώσεις Η/Υ, ενώ οι άνδρες δήλωσαν πως γνωρίζουν απλώς λίγα αγγλικά και δεν έχουν γνώσεις Η/Υ. Η επιλογή σπουδών (ή μη σπουδών στους άνδρες) ήταν προσωπική επιλογή, ενώ δυο από τις τρεις γυναίκες δήλωσαν πως είχαν και παρότρυνση από τους γονείς,. Από τους άνδρες ένας δήλωσε πως δεν επέλεξε να σπουδάσει καθώς έπρεπε να εργαστεί και ένας ακόμα πως δεν τον παρότρυναν οι γονείς και δεν ήταν καλός μαθητής. Επίσης τρεις από τις πέντε γυναίκες δήλωσαν πως εργάζονται σε δουλειά σχετική με τις σπουδές τους, ενώ όλες είπαν πως οι σπουδές έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή τους.

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠ/ΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΓΟΝΕΩΝ	ΓΛΩΣΣΕΣ	ΓΝΩΣΗ Η/Υ	ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΗ ΜΕ ΣΠΟΥΔΕΣ	ΡΟΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΕ ΠΡΟΣΛΗΨΗ
Διδακτορικό	Β/θμια	Γ/θμια ο πατέρας, Β/θμια η μητέρα	Αγγλικά	Ναι	προσωπική και γονέων	ναι	ναι
Β/θμια	Διδακτορικό	Α/θμια	Αγγλικά λίγα	όχι	επιλογή λόγω ανάγκης εργασίας		
μεταπτυχιακό	Β/θμια	Γ/θμια ο πατέρας, Β/θμια η μητέρα	αγγλικά, γαλλικά	ναι	προσωπική	ναι	ναι
Β/θμια	μεταπτυχιακό	Α/θμια	Αγγλικά λίγα	όχι	μη παρότρυνση γονέων, όχι καλός		

					μαθητής		
μεταπτυχιακό	B/θμια	B/θμια	Αγγλικά	ναι	προσωπική	όχι	ναι
B/θμια	μεταπτυχιακό	A/θμια	Αγγλικά λίγα	όχι	προσωπική		
μεταπτυχιακό	B/θμια	B/θμια	Αγγλικά	ναι	προσωπική	όχι	ναι
B/θμια	μεταπτυχιακό	A/θμια	Αγγλικά λίγα	Ναι	προσωπική		
μεταπτυχιακό	B/θμια	Γ/θμια	Αγγλικά, Γερμανικά, Τούρκικα	ναι	προσωπική και γονέων	ναι	ναι
B/θμια	μεταπτυχιακό	A/θμια	Αγγλικά λίγα	όχι	προσωπική		

3.3 Διαχείριση και οργάνωση του ελεύθερου χρόνου

Η επόμενη θεματική κατηγορία των ερωτήσεων της συνέντευξης αναφέρεται στον ελεύθερο χρόνο των ζευγαριών και στο κατά πόσο έχουν κοινά ενδιαφέροντα. Εδώ μόνο δύο από τις γυναίκες δήλωσαν πως συμμετέχουν σε πολιτιστικές δραστηριότητες, ενώ και τα ενδιαφέροντα των δύο φύλων κινούνται σε διαφορετικούς άξονες. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες επιλέγουν το περπάτημα, το γυμναστήριο και το χορό, ενώ οι άνδρες ποδόσφαιρο και μπάσκετ. Επίσης, όλες οι γυναίκες είπαν πως διαβάζουν εφημερίδες και βιβλία, ενώ από τους άνδρες κανείς δε διαβάζει. Ένα από τα ζευγάρια είπε πως έχουν ένα κοινό ενδιαφέρον το περπάτημα, δύο ζευγάρια συμφώνησαν πως δεν έχουν κοινά ενδιαφέροντα και στα άλλα δύο ζευγάρια, οι γυναίκες δήλωσαν πως έχουν κοινά ενδιαφέροντα, ενώ οι άνδρες είχαν αντίθετη άποψη. Τέλος, στον κοινό ελεύθερο χρόνο τους, τα ζευγάρια κάνουν βόλτες, εκδρομές και πηγαίνουν σινεμά οικογενειακώς ή με φίλους.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΧΟΜΠΙ	ΔΙΑΒΑΣΜΑ	ΚΟΙΝΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ	ΚΟΙΝΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ
όχι	Περπάτημα	περπάτημα, γυμναστήριο	ναι	ναι	περπάτημα, φαγητό, ταξίδια
όχι	Ποδόσφαιρο, περπάτημα, τρέξιμο	ποδόσφαιρο	όχι	περπάτημα	βόλτες, φαγητό, ταξίδια
όχι	Γυμναστήριο	γυμναστική	ναι	όχι	ταξίδια, βόλτες
όχι	Ποδόσφαιρο	ποδόσφαιρο	όχι	όχι	βόλτες
ναι	Διάβασμα	χορός	ναι	όχι	ταινίες
όχι	Ποδόσφαιρο	ποδόσφαιρο	όχι	όχι	ταινίες
όχι	Διάβασμα	όχι	ναι	ναι	βόλτες, σινεμά
όχι	Τηλεόραση	μπάσκετ	όχι	ελάχιστα	βόλτες
ναι	Χρόνος με οικογένεια	γυμναστήριο	ναι	ναι	εκδρομές με παιδιά και φίλους
όχι		μπάσκετ	όχι	όχι	ταξίδια με οικογένεια

3.4 Προσδοκίες

Μια βασική θεματική της συνέντευξης αποτέλεσαν οι προσδοκίες των συμμετεχόντων/ουσών από τις σπουδές τους και το πώς αυτές επηρεάζουν την ανάπτυξή τους. Εδώ οι απαντήσεις προήλθαν κυρίως από γυναίκες, καθώς οι άνδρες, δεδομένου ότι δεν σπούδασαν απάντησαν σε μία μόνο ερώτηση σχετικά με το επίπεδο σπουδών που θα ήθελαν να κατακτήσουν τα παιδιά τους. Μάλιστα, εδώ υπήρξε ομοφωνία μεταξύ των ανδρών και διάσταση απόψεων με τις γυναίκες, καθώς οι άνδρες εστίασαν στο να κάνουν τα παιδιά αυτό που θέλουν και να έχουν επαγγελματική αποκατάσταση, ενώ οι γυναίκες αναφέρθηκαν στο να έχουν τουλάχιστον ένα πτυχίο και να κάνουν κάτι που θα τους προσφέρει επαγγελματική και οικονομική αποκατάσταση. Ακόμα, οι γυναίκες είπαν πως αυτό που προσδοκούσαν από τις σπουδές τους ήταν η εργασία στο αντικείμενο των σπουδών τους, ενώ όλες παραδέχθηκαν πως οι σπουδές τους έχουν συνεισφέρει στην κοινωνική, γνωστική και προσωπική τους ανάπτυξη. Σχετικά με την κοινωνική τους ανάπτυξη ανέφεραν πως έκαναν νέες κοινωνικές συναναστροφές, επήλθε

αναγνωρισιμότητα, ενώ παράλληλα τους επηρέασαν αναφορικά με την υπέρβαση προκαταλήψεων.

ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΑΠΟ ΣΠΟΥΔΕΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ
εργασία στο αντικείμενο σπουδών	μεταπτυχιακό ή διδακτορικό	αναγνωρισιμότητα, φίλοι	εξειδίκευση	ναι
	ότι τα κάνει ευτυχισμένα			
εργασία στο αντικείμενο σπουδών	σπουδές για επαγγελματική αποκατάσταση και να τα κάνει ευτυχισμένα	Ναι	ναι	ναι
	σπουδές για επαγγελματική αποκατάσταση			
εργασιακές και κοινωνικές	πτυχίο	έλλειψη προκαταλήψεων	ναι	ναι
εργασία στο αντικείμενο σπουδών	πτυχίο και πάνω	νέες κοινωνικές συναναστροφές	ναι	ναι
	προσωπική επιλογή παιδιού			
	εργασιακή και οικονομική αποκατάσταση	όχι	ναι	ναι
	προσωπική επιλογή παιδιού			

3.5 Επικοινωνία

Μια άλλη κατηγορία ερωτήσεων της συνέντευξης αποτέλεσε η επικοινωνία των ζευγαριών. Εδώ δύο από τα τρία ζευγάρια μοιράζονται τις δουλειές του σπιτιού και την ανατροφή των παιδιών, ενώ σχετικά με το αν υπάρχουν εμπόδια στο γάμο, τρία από τα πέντε ζευγάρια συμφώνησαν πως υπάρχουν, ένα ζευγάρι δήλωσε πως δεν υπάρχουν και σε ένα ζευγάρι διαπιστώθηκε διχογνωμία με τη γυναίκα να δηλώνει

πως δεν υπάρχουν εμπόδια, ενώ ο άνδρας δήλωσε πως υπάρχουν. Επίσης, όλοι παραδέχθηκαν πως έχουν διαφωνίες: οι τέσσερις στους πέντε έχουν διαφωνίες για οικογενειακά θέματα και ένα ζευγάρι διαφωνεί για πολιτικά θέματα,. Ωστόσο όλοι δήλωσαν ότι λύνουν τις διαφωνίες τους με διάλογο. Όσο για το τι θαυμάζουν ο ένας στον άλλον, κυριάρχησαν το χιούμορ, η εξυπνάδα, η ευαισθησία, η υπομονή και η αισιοδοξία. Τέλος, όλοι δήλωσαν την πεποίθηση πως έχουν έναν ευτυχισμένο γάμο.

ΜΟΙΡΑΣΜΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ	ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΟ ΓΑΜΟ/ ΣΧΕΣΗ	ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑΦΩΝΙΑΣ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΑΥΜΑΣΜΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΤΡΟΦΟ	ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ
δε χρειάστηκε	ναι	Πολιτική, λύνονται με διάλογο	υπομονή, καλοσύνη, χιούμορ, οργανωτικότητα, εργασιομανία	ναι
δε χρειάστηκε	ναι	Πολιτική, λύνονται με διάλογο	ευαισθησία, επιμονή, εξυπνάδα	ναι
Όχι	ναι	ανατροφή παιδιών, λύνονται με διάλογο	χιούμορ, ευαισθησία, αισιοδοξία	ναι
Ελάχιστα	ναι	ανατροφή παιδιών, λύνονται με διάλογο	καλοσύνη, ευαισθησία, εξυπνάδα, επιμονή	ναι
ναι	όχι	οικογενειακά ζητήματα, λύνονται με διάλογο	υπομονή, λογική	ναι
ναι	όχι	καθημερινά θέματα, λύνονται με διάλογο	εξυπνάδα, υπομονή, ηρεμία	ναι
ελάχιστα	όχι	καθημερινά θέματα, λύνονται με διάλογο		ναι
ελάχιστα	ναι	καθημερινά θέματα, λύνονται με διάλογο	υπομονή, ευγένεια, αισιοδοξία	ναι
ναι	ναι	καθημερινά θέματα, λύνονται με διάλογο	χιούμορ, αφοσίωση, φροντίδα	ναι
ναι	ναι	καθημερινά θέματα, λύνονται με διάλογο	εξυπνάδα, φιλοτιμία, εργατικότητα	ναι

Κεφάλαιο 4^ο: Συμπεράσματα της έρευνας

4.1 Συζήτηση των ευρημάτων της έρευνας

Πρώτον, η έρευνα αποκάλυψε μια σημαντική διαφορά στο μορφωτικό επίπεδο μεταξύ των φύλων, με τις γυναίκες να έχουν συνήθως υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο από τους άνδρες. Η έρευνα δείχνει ότι αυτή η ανισότητα γίνεται ολοένα και πιο συχνή, με περισσότερες γυναίκες να εγγράφονται και να αποφοιτούν από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με τους άνδρες ομολόγους τους. Σύμφωνα με το Εθνικό Κέντρο Στατιστικών Εκπαίδευσης (NCES), οι γυναίκες ξεπερνούν σταθερά τους άνδρες στην απόκτηση πτυχίων από τη δεκαετία του 1980. Αυτό το γεγονός μπορεί να οδηγήσει σε ανισορροπίες στην οικογενειακή ζωή, καθώς οι διαφορές στην εκπαίδευση μπορεί να επηρεάσουν τις προτιμήσεις, τις αξίες και τις προσδοκίες των συζύγων. Μελέτες έχουν δείξει ότι η εκπαιδευτική ομογαμία, ή η σύζευξη ατόμων με παρόμοιο μορφωτικό επίπεδο, συσχετίζεται θετικά με τη συζυγική ικανοποίηση και σταθερότητα (National Center for Education Statistics, 2021). Ως εκ τούτου, οι ανισότητες στο μορφωτικό επίπεδο μπορεί να δημιουργήσουν πιθανές προκλήσεις στην ευθυγράμμιση των στόχων και των φιλοδοξιών της ζωής μέσα σε μια οικογενειακή μονάδα (Schwartz & Mare, 2005).

Δεύτερον, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων τόνισαν τον ρόλο της εκπαίδευσης στην καθοριστική επίδραση των προσδοκιών από τις σπουδές και την εξέλιξη της σταδιοδρομίας. Ενώ οι γυναίκες επικεντρώνονταν στην αξία της εκπαίδευσης για επαγγελματική και οικονομική ανέλιξη, οι άνδρες φάνηκε να εστιάζουν περισσότερο στην προσωπική επιλογή και την ευτυχία των παιδιών τους. Αυτό το εύρημα ευθυγραμμίζεται με τις ευρύτερες κοινωνικές τάσεις όπου τα επιτεύγματα της εκπαίδευσης και της σταδιοδρομίας των γυναικών τονίζονται όλο και περισσότερο ως δρόμοι για οικονομική ανεξαρτησία και ενδυνάμωση. Αντίθετα, οι άνδρες, αν και εξακολουθούν να εκτιμούν την εκπαίδευση, μπορεί να δίνουν προτεραιότητα σε διαφορετικές πτυχές της ζωής τους, αντανακλώντας παραδοσιακούς ρόλους που δίνουν έμφαση στην προσωπική εκπλήρωση και τις οικογενειακές ευθύνες. Σύμφωνα με μια έκθεση του Pew Research Center, οι γυναίκες είναι πιο πιθανό από τους άνδρες να δουν ένα πτυχίο κολεγίου ως απαραίτητο για την επιτυχία σταδιοδρομίας,

κάτι που επηρεάζει την προσέγγισή τους στην εκπαίδευση και την επαγγελματική ζωή (Pew Research Center, 2020).

Τρίτον, η διαφορά στις αντιλήψεις για τον ελεύθερο χρόνο και τα κοινά ενδιαφέροντα μεταξύ των φύλων έδειξε ότι οι εκπαιδευτικές διαφορές μπορούν να επηρεάσουν την ποιότητα των σχέσεων και τη συνοχή των ζευγαριών. Η ανισότητα στην εκπαίδευση μπορεί να δημιουργήσει διαφορετικές προτιμήσεις και ενδιαφέροντα, οδηγώντας σε εντάσεις και αντιπαραθέσεις. Ο ελεύθερος χρόνος, ο οποίος είναι κρίσιμος για την οικοδόμηση σχέσεων, μπορεί να γίνει αντιληπτός και να αξιοποιηθεί διαφορετικά με βάση το μορφωτικό υπόβαθρο του ατόμου. Για παράδειγμα, το υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο συνδέεται συχνά με μια προτίμηση για πνευματικά διεγερτικές και πολιτισμικά εμπλουτισμένες δραστηριότητες, οι οποίες μπορεί να μην ευθυγραμμίζονται με τα ενδιαφέροντα ενός λιγότερο μορφωμένου συνεργάτη. Αυτή η αναντιστοιχία μπορεί να οδηγήσει σε μειωμένες κοινές δραστηριότητες και, στη συνέχεια, σε μειωμένη ικανοποίηση από τη σχέση. Έρευνα που δημοσιεύτηκε στο *Journal of Marriage and Family* δείχνει ότι ζευγάρια με παρόμοιο μορφωτικό επίπεδο αναφέρουν υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης από τον ελεύθερο χρόνο και ποιότητας γάμου (Wilcox & Nock, 2006).

Τέλος, η επικοινωνία και η αντιμετώπιση των διαφωνιών έδειξε ότι, παρά τις προκλήσεις, τα ζευγάρια επιδιώκουν να βρουν κοινό έδαφος μέσω του διαλόγου. Ωστόσο, οι εκπαιδευτικές διαφορές μπορεί να περιπλέξουν την επίλυση συγκρούσεων, καθώς διαφορετικές οπτικές και αντιλήψεις μπορούν να επηρεάσουν την κατανόηση και την αλληλεπίδραση των εταίρων. Η αποτελεσματική επικοινωνία συχνά συνδέεται με παρόμοια γνωστικά και συναισθηματικά πλαίσια, τα οποία μπορεί να επηρεαστούν από το επίπεδο εκπαίδευσης κάποιου. Το υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο γενικά ενισχύει την κριτική σκέψη και τη συναισθηματική νοημοσύνη, διευκολύνοντας καλύτερες δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και διαπραγμάτευσης. Αντίθετα, οι εκπαιδευτικές ανισότητες μπορεί να οδηγήσουν σε κακές επικοινωνίες και παρεξηγήσεις, καθιστώντας δυσκολότερο για τα ζευγάρια να επιλύσουν τις συγκρούσεις φιλικά. Μια μελέτη στο *Journal of Family Issues* υπογραμμίζει ότι τα εκπαιδευτικά ετερογενή ζευγάρια μπορεί να βιώνουν πιο συχνές και έντονες συγκρούσεις, υπογραμμίζοντας τη σημασία του συμβατού εκπαιδευτικού υποβάθρου για την προώθηση αρμονικών σχέσεων (Amato et al., 2003).

Συνοψίζοντας, η έρευνα υπογραμμίζει τη σημασία της εκπαίδευσης ως καθοριστικού παράγοντα στην οικογενειακή δυναμική και τις σχέσεις, καθώς και τις προκλήσεις που προκύπτουν από τις μορφωτικές διαφορές μεταξύ των συζύγων. Ενώ οι συγκρούσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω του διαλόγου, η εκπαίδευση παραμένει ένας κεντρικός άξονας για την κατανόηση και την ανάπτυξη των οικογενειακών σχέσεων.

4.2 Περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα μελέτη, παρόλο που προσφέρει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις οικογενειακές συγκρούσεις λόγω διαφορών μορφωτικού επιπέδου, εμφανίζει ορισμένους περιορισμούς που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων:

1. Περιορισμένο Δείγμα: Η έρευνα βασίζεται σε ένα μικρό και μη αντιπροσωπευτικό δείγμα πέντε ζευγαριών. Αυτός ο περιορισμένος αριθμός συμμετεχόντων μπορεί να επηρεάσει τη γενίκευση των ευρημάτων σε ευρύτερους πληθυσμούς.
2. Πολιτισμικοί Περιορισμοί: Όλοι σχεδόν οι συμμετέχοντες είχαν αστική καταγωγή, γεγονός που μπορεί να μην αντικατοπτρίζει τις ποικίλες εμπειρίες των ατόμων από διαφορετικά πολιτισμικά ή κοινωνικο-οικονομικά περιβάλλοντα.
3. Διαχρονική Προοπτική: Η έλλειψη μιας διαχρονικής διάστασης στη μελέτη δεν επιτρέπει την κατανόηση της εξέλιξης των οικογενειακών συγκρούσεων με το πέρασμα του χρόνου.

Για να αντιμετωπιστούν αυτοί οι περιορισμοί, μελλοντικές έρευνες θα πρέπει να επεκτείνουν το δείγμα τους, να περιλαμβάνουν πιο διαφοροποιημένες πολιτισμικές ομάδες και να χρησιμοποιούν μια συνδυασμένη προσέγγιση τόσο ποσοτικής όσο και ποιοτικής έρευνας για πιο ολοκληρωμένα ευρήματα.

Βιβλιογραφία

Νικολάου Σ.Μ. (2022) Κοινωνικοποίηση Η διαδικασία της κοινωνικοποίησης και η συμβολή της στη διαμόρφωση του κοινωνικού ανθρώπου. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.

Amato, P. R., Johnson, D. R., Booth, A., & Rogers, S. J. (2003). Continuity and change in marital quality between 1980 and 2000. *Journal of Marriage and Family*, 65(1), 1-22.

Bachman, J. G. (2008). *The education-drug use connection: How successes and failures in school relate to adolescent smoking, drinking, drug use, and delinquency*. New York, NY: L. Erlbaum Associates.

Beaton, J., Norris, J., & Pratt, M. (2003). Unresolved issues in adult children's marital relationships involving intergenerational problems. *Family Relations*, 52(2), 143-153.

Ben-Ami, N., & Baker, A. J. (2012). The long-term correlates of childhood exposure to parental alienation on adult self-sufficiency and well-being. *The American Journal of Family Therapy*, 40, 169-183.

Bränström, R., & Sjöström, M. (2008). *European Journal of Public Health*. Oxford University Press.

Burns, A., & Dunlop, R. (2002). Parental marital quality and family conflict: Longitudinal effects on adolescents from divorcing and non-divorcing families. *Journal of Divorce & Remarriage*, 37(1), 57-74.

Carbone, D. (2010). Using cognitive therapies to treat unstable attachment patterns in adults with childhood histories of social rejection. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(1), 105-134.

Cartwright, C. (2006). You want to know how it affected me? *Journal of Divorce & Remarriage*, 44, 125-143.

Chen, H., Cohen, P., Kasen, S., Johnson, J. G., Ehrensaft, M., & Gordon, K. (2006). Predicting conflict within romantic relationships during the transition to adulthood. *Personal Relationships*, 13, 411-427.

- Chen, Z., Fiske, S. T., & Lee, T. L. (2009). Ambivalent sexism and power-related gender-role ideology in marriage. *Sex Roles, 60*(11-12), 765–778. <https://doi.org/10.1007/s11199-009-9585-9>
- Cherry, M. G., Fletcher, I., & O’Sullivan, H. (2013). Exploring the relationships among attachment, emotional intelligence and communication. *Medical Education, 47*, 317-325.
- Crowell, J. A., Treboux, D., & Brockmeyer, S. (2009). Parental divorce and adult children's attachment representations and marital status. *Attachment & Human Development, 11*(1), 87-101.
- Cummins, R. A. (2000). Personal income and subjective well-being: A review. *Journal of Happiness Studies, 1*(2), 133–158. <https://doi.org/10.1023/A:1010079728426>
- Fabricius, W. V., & Luecken, L. J. (2007). Post-divorce living arrangements, parent conflict, and long-term physical health correlates for children of divorce. *Journal of Family Psychology, 21*(2), 195-205.
- Fish, J. N., Pavkov, T. W., Wetchler, J. L., & Bercik, J. (2012). Characteristics of those who participate in infidelity: The role of adult attachment and differentiation in extradyadic experiences. *The American Journal of Family Therapy, 40*, 214-229.
- Frank, H. (2007). Young adults' relationship with parents and siblings. *Journal of Divorce & Remarriage, 46*, 105-124.
- Gottman, J. (2011). *The science of trust: Emotional attunement for couples*. New York, NY: W.W. Norton.
- Heinonen, T., & Spearman, L. (2001). *Social work practice: Problem solving and beyond*. Toronto, Canada: Irwin Publishing.
- Herzog, M. J., & Cooney, T. M. (2002). Parental divorce and perceptions of past interparental conflict: Influences on the communication of young adults. *Journal of Divorce & Remarriage, 36*, 89-109.
- Howe, D. (2009). *A brief introduction to social work theory*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

Iwaniec, D., & Sneddon, H. (2001). Attachment style in adults who failed to thrive as children: Outcomes of a 20-year follow-up study of factors influencing maintenance or change in attachment style. *British Journal of Social Work, 31*, 179-195.

Johnson, S. (2003). *Attachment processes in couple and family therapy*. New York, NY: The Guilford Press.

Kuhn, P. J., & Lozano, F. A. (2006). The expanding workweek? Understanding trends in long work hours among U.S. men, 1979-2004. *IZA Discussion Paper, No. 1924*. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=878327>

Lansford, J. E. (2009). Parental divorce and children's adjustment. *Perspectives on Psychological Science, 4*(2), 140-152.

Lewis, M., Feiring, C., & Rosenthal, S. (2000). Attachment over time. *Child Development, 71*(3), 707-720.

Martin, M. J., O'Leary, J. D., DeVries, L. M., & Gottschalk, C. L. (2018). The influence of interparental conflict on children. *Nebraska Extension*. Retrieved from <https://extensionpublications.unl.edu/assets/html/g2305/build/g2305.htm>

Möwisch, D., Brose, A., & Schmiedek, F. (2021). Do higher educated people feel better in everyday life? Insights from a day reconstruction method study. *Social Indicators Research, 153*, 227–250. <https://doi.org/10.1007/s11205-020-02472-y>

Mustonen, U., Huurre, T., Kiviruuu, O., Haukkala, A., & Aro, H. (2011). Long-term impact of parental divorce on intimate relationship quality in adulthood and the mediating role of psychosocial resources. *Journal of Family Psychology, 25*(4), 615-619.

National Center for Education Statistics. (2021). Undergraduate degree fields. In *Digest of Education Statistics* (Table 311.60). U.S. Department of Education, Institute of Education Sciences. https://nces.ed.gov/programs/digest/d21/tables/dt21_311.60.asp

Pew Research Center. (2020). The narrowing, but persistent, gender gap in pay. <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/07/01/gender-pay-gap-facts/>

- Platt, R. A., Nalbone, D. P., Casanova, G. M., & Wetchler, J. L. (2008). Parental conflict and infidelity as predictors of adult children's attachment style and infidelity. *The American Journal of Family Therapy*, *36*, 149-161.
- Rasheed, J. M., & Rasheed, M. N. (2011). *Family therapy: Models and techniques*. Los Angeles, CA: SAGE Publications.
- Riggs, S. A., & Kaminski, P. (2010). Childhood emotional abuse, adult attachment, and depression as predictors of relational adjustment and psychological aggression. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, *19*(1), 75-104.
- Righetti, F., & Visserman, M. (2017). I gave too much: Low self-esteem and the regret of sacrifices. *Social Psychological and Personality Science*, *9*(4), 453-460. <https://doi.org/10.1177/1948550617707019>
- Rogers, K. N. (2004). A theoretical review of risk and protective factors related to post-divorce adjustment in young children. *Journal of Divorce & Remarriage*, *40*, 135-147.
- Ross, C. E., & Van Willigen, M. (1997). Education and the subjective quality of life. *Journal of Health and Social Behavior*, *38*(3), 275-297. <https://doi.org/10.2307/2955371>
- Schilling, E. A., Aseltine, R. H., & Gore, S. (2007). Adverse childhood experiences and mental health in young adults: A longitudinal survey. *BMC Public Health*, *7*(1), 30-40.
- Schmidtgal, K., King, A., Zarski, J., & Cooper, J. (2000). The effects of parental conflict on later child development. *Journal of Divorce & Remarriage*, *33*, 149-157.
- Schwartz, C. R., & Mare, R. D. (2005). Trends in educational assortative marriage from 1940 to 2003. *Demography*, *42*(4), 621-646.
- Scott, A. W., & Sullivan, J. (2017). Education, income, and wealth. *Page One Economics*. Retrieved from <https://research.stlouisfed.org/publications/page1-econ/2017/01/03/education-income-and-wealth/>
- Scott, S. B., Rhoades, G. K., Stanley, S. M., Allen, E. S., & Markman, H. J. (2013). Reasons for divorce and recollections of premarital intervention: Implications for

improving relationship education. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 2(2), 131-145.

Society for Personality and Social Psychology. (2017). Low self-esteem partners create their own regret in relationship sacrifices. *ScienceDaily*. Retrieved from <https://www.sciencedaily.com/releases/2017/05/170518104015.htm>

Solomon, M. F. (2009). Attachment repair in couples therapy: A prototype for treatment of intimate relationships. *Clinical Social Work Journal*, 37(2), 214-233.

Sori, C. F. (2007). "An affair to remember": Infidelity and its impact on children. In P. R. Peluso (Ed.), *Infidelity: A practitioner's guide to working with couples in crisis* (pp. 291-307). New York, NY: Routledge.

Sroufe, L. A. (2005). Attachment and development: A prospective, longitudinal study from birth to adulthood. *Attachment & Human Development*, 7(4), 349-367.

Sroufe, L. A., & McIntosh, J. (2011). Divorce and attachment relationships: The longitudinal journey. *Family Court Review*, 49(3), 464-473.

Thorson, A. R. (2009). Adult children's experiences with their parent's infidelity: Communicative protection and access rules in the absence of divorce. *Communication Studies*, 60(1), 32-48.

Volling, B. L., Notaro, P. C., & Larsen, J. J. (1998). Adult attachment styles: Relations with emotional well-being, marriage, and parenting. *Family Relations*, 47(4), 355-367.

Weinfield, N. S., Sroufe, L. A., & Egeland, B. (2000). Attachment from infancy to early adulthood in a high-risk sample: Continuity, discontinuity, and their correlates. *Child Development*, 71(3), 695-702.

Wieckowski, A. G. (2019). Living apart for work. *Harvard Business Review*, (September-October). Retrieved from <https://hbr.org/2019/09/living-apart-for-work>

Wilcox, W. B., & Nock, S. L. (2006). What's love got to do with it? Equality, equity, commitment and women's marital quality. *Social Forces*, 84(3), 1321-1345.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: Το έντυπο συναίνεσης

Αγαπητή/αγαπητέ κυρία /κύριε

Στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Κοινωνία» του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων , το οποίο παρακολουθώ, διεξάγω αυτήν την έρευνα στην οποία καλείστε να λάβετε μέρος παραχωρώντας συνέντευξη που θα διεξαχθεί δια ζώσης και θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά. Σκοπός της έρευνας είναι να εξετάσει τον ρόλο της διαφοράς του μορφωτικού επιπέδου σε ένα ζευγάρι και μάλιστα την περίπτωση που η γυναίκα είναι μορφωτικά ανώτερη από τον άντρα και εάν αυτή συνδέεται με τυχόν οικογενειακές συγκρούσεις. Η συνέντευξη θα μαγνητοφωνηθεί και στη συνέχεια θα απομαγνητοφωνηθεί για να γίνει η επεξεργασία των δεδομένων από τον ερευνητή. Επίσης μπορεί να κρατηθούν σημειώσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Τα προσωπικά σας δεδομένα και η ανωνυμία σας θα προστατευθούν πλήρως, σε κάθε φάση της έρευνας. Θα λάβετε αντίγραφο των αποτελεσμάτων της έρευνας, εφόσον το επιθυμείτε, με την ολοκλήρωσή της. Με το παρόν έντυπο συναινείτε στο να συμμετάσχετε εθελούσια στη συγκεκριμένη έρευνα. Είστε ελεύθερος/η να αρνηθείτε να απαντήσετε σε οποιαδήποτε ερώτηση και να αποσυρθείτε από την έρευνα οποιαδήποτε στιγμή. Εάν έχετε οποιαδήποτε απορία, μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μου στο προσωπικό μου τηλέφωνο. Σας ευχαριστώ θερμά για τη συγκατάθεσή σας, να συμμετάσχετε στην έρευνα. Διάβασα το έντυπο αυτό, κατανοώ πλήρως τις διαδικασίες και συναινώ να συμμετάσχω στην ερευνητική εργασία.

Με εκτίμηση

Ο/Η συμμετέχων/ουσα/...../2023

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Ο οδηγός της συνέντευξης

Δημογραφικά-Προσωπικά στοιχεία

1. Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)
2. Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)
3. Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;
4. Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;
5. Έχετε παιδιά ;
6. Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;
7. Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας;(<1200, 1200-2500, >2500)
8. Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

Πρώτος θεματικός Άξονας: Μορφωτικό Επίπεδο

1. Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσή σας(Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;
2. Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);
3. Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;
4. Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;
5. Έχετε γνώσεις Η/Υ;
6. Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

7. Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;
8. Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Δεύτερος θεματικός Άξονας: Διαχείριση και οργάνωση του Ελεύθερου χρόνου

1. Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;
2. Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;
3. Έχετε κάποιο χόμπι;
4. Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;
5. Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;
6. Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Τρίτος θεματικός Άξονας: Προσδοκίες

1. Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές) ;
2. Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;
3. Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;
4. Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;
5. Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Τέταρτος θεματικός Άξονας: Επικοινωνία

1. Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

2. Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;
3. Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;
4. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;
5. Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: Οι απομαγνητοφωνήσεις των (10) συνεντεύξεων

- **1η Συνέντευξη**

Ερευνητής: Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;

Τρία χρόνια σε σχέση.

Ερευνητής: Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;

Αστική.

Ερευνητής: Έχετε παιδιά ;

Όχι.

Ερευνητής: Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;

Ναι εργάζομαι, 26 χρόνια στον ιδιωτικό τομέα.

Ερευνητής: Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας;(<1200, 1200-2500, >2500)

<1200.

Ερευνητής: Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

1200-2500.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσής σας (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;

Διδακτορικός τίτλος.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);

Β/θμια.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;

Γ/θμια του πατέρα μου και Β/θμια της μητέρας μου.

Ερευνητής: Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;

Αγγλικά.

Ερευνητής: Έχετε γνώσεις Η/Υ;

Ναι έχω κάποιο σχετικό με τους υπολογιστές πτυχίο.

Ερευνητής: Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

Ναι φυσικά και ήταν προσωπική μου επιλογή να σπουδάσω. Αλλά με παρότρυναν σε αυτό και οι γονείς μου.

Ερευνητής: Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

Ναι είναι.

Ερευνητής: Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Ναι έπαιξαν σπουδαίο ρόλο.

Ερευνητής: Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;

Όχι σχεδόν καθόλου.

Ερευνητής: Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;

Μου αρέσει πολύ το περπάτημα.

Ερευνητής: Έχετε κάποιο χόμπι;

Μόνο το περπάτημα καθώς και το γυμναστήριο.

Ερευνητής: Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;

Ναι μου αρέσει να διαβάζω λογοτεχνικά βιβλία καθώς και βιβλία σχετικά με την εργασία μου.

Ερευνητής: Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;

Ναι έχουμε κάποια.

Ερευνητής: Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Ναι μας αρέσει να περνάμε μαζί τον ελεύθερό μας χρόνο. Αρέσει και στους δυο μας το περπάτημα. Επίσης μας αρέσει να πηγαίνουμε για φαγητό και να κάνουμε ταξίδια.

Ερευνητής: Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές) .

Ήθελα να δουλέψω στο αντικείμενο των σπουδών μου και το κατάφερα.

Ερευνητής: Σας καλύπτει οικονομικά η εργασία σας;

Ναι φυσικά.

Ερευνητής: Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Εάν είχα παιδιά θα ήθελα να τελειώσουν το πανεπιστήμιο και να αποκτήσουν και έναν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο γιατί δυστυχώς τα πράγματα στον εργασιακό τομέα είναι δύσκολα και χρειάζεται να έχει κάποιος πολλά εφόδια.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Ναι σίγουρα με βοήθησαν. Έγινα πιο αναγνωρίσιμη και απέκτησα περισσότερους φίλους, μέσα από την εργασία μου.

Ερευνητής: Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;

Ναι βοήθησαν. Όσο εξειδικεύομαι στο αντικείμενο της δουλειάς μου μαθαίνω ακόμη περισσότερα πράγματα.

Ερευνητής: Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Ναι.

Ερευνητής: Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Δεν χρειάστηκε διότι δεν μένουμε μαζί με τον σύντροφό μου.

Ερευνητής: Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;

Υπάρχουν όπως εξάλλου σε όλες τις σχέσεις.

Ερευνητής: Μπορείτε να αναφέρεται κάποιος;

Δεν συμπίπτουν τα ωράριά μας.

Ερευνητής: Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;

Διαφωνούμε σχετικά με την πολιτική. Έχουμε διαφορετικές πολιτικές πεποιθήσεις. Παρόλο αυτά προσπαθούμε πάντα με τον διάλογο να λύνουμε τις όποιες διαφορές μας.

Ερευνητής: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;

Η υπομονή , η καλοσύνη, το χιούμορ, την οργανωτικότητα και την εργασιομανία του.

Ερευνητής: Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

Ναι αρκετά.

- **2η Συνέντευξη**

Ερευνητής: Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;

3 χρόνια σε σχέση.

Ερευνητής: Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;

Αστική.

Ερευνητής: Έχετε παιδιά ;

Ναι έχω, όχι όμως από την τωρινή μου σχέση.

Ερευνητής: Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;

27 χρόνια.

Ερευνητής: Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας;(<1200, 1200-2500, >2500)

1200-2500.

Ερευνητής: Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

<1200.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσής σας(Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;

Β/θμια.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);

Διδακτορικός τίτλος.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;

Α/θμια.

Ερευνητής: Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;

Ξέρω λίγα αγγλικά.

Ερευνητής: Έχετε γνώσεις Η/Υ;

Όχι.

Ερευνητής: Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

Νομίζω πως ποτέ δεν ήθελα να σπουδάσω... Ήθελα απλά να βρω μια δουλειά που να μου φέρνει χρήματα, για να τα βγάζω πέρα.

Ερευνητής: Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

Ερευνητής: Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Ερευνητής: Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;

Όχι.

Ερευνητής: Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;

Μου αρέσει πολύ να παίζω ποδόσφαιρο, το περπάτημα και το τρέξιμο.

Ερευνητής: Έχετε κάποιο χόμπι;

Ναι το ποδόσφαιρο.

Ερευνητής: Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;

Όχι.

Ερευνητής: Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;

Μας αρέσει το περπάτημα.

Ερευνητής: Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Το προσπαθούμε όταν μας το επιτρέπει ο χρόνος... Μας αρέσουν οι βόλτες για φαγητό και τα ταξίδια.

Ερευνητής: Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές)

Ερευνητής: Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Θα ήθελα τα παιδιά μου να κάνουν αυτό που τα κάνει ευτυχισμένα.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Ερευνητής: Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;

Ερευνητής: Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Ερευνητής: Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Όχι. Δεν μένουμε μαζί οπότε δεν χρειάζεται.

Ερευνητής: Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;

Υπάρχουν κάποια ναι.

Ερευνητής: Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;

Διαφωνούμε σε θέματα πολιτικής και γενικά σε κάποια θέματα έχουμε διαφορετικό τρόπο σκέψης. Τα συζητάμε όμως και σεβόμαστε τις απόψεις του άλλου.

Προσπαθούμε να μην τσακωνόμαστε.

Ερευνητής: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;

Μου αρέσει η ευαισθησία της , η επιμονή της και η εξυπνάδα της.

Ερευνητής: Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

Ναι.

- 3η Συνέντευξη

Ερευνητής: Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;

Είμαι 13 χρόνια παντρεμένη.

Ερευνητής: Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;

Αστική.

Ερευνητής: Έχετε παιδιά ;

Ναι έχω δύο παιδιά.

Ερευνητής: Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;

Εργάζομαι περιστασιακά ανάλογα με τις ανάγκες της οικογένειας.

Ερευνητής: Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας;(<1200, 1200-2500, >2500)

Όταν εργάζομαι το εισόδημά μου είναι <1200.

Ερευνητής: Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

1200-2500.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσής σας(Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;

Είμαι κάτοχος δύο μεταπτυχιακών τίτλων.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);

Β/θμια.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;

Γ/θμια ο πατέρας μου και Β/θμια η μητέρα μου.

Ερευνητής: Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;

Γνωρίζω αγγλικά και γαλλικά.

Ερευνητής: Έχετε γνώσεις Η/Υ;

Ναι έχω.

Ερευνητής: Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

Ήταν δική μου επιλογή από πολύ μικρή ηλικία το είχα στο μυαλό μου.

Ερευνητής: Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

Ναι.

Ερευνητής: Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Ναι όταν εργάζομαι , η δουλεία μου είναι πάνω στο αντικείμενο των σπουδών μου.

Ερευνητής: Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;

Όχι δεν μου αρέσουν ιδιαίτερα.

Ερευνητής: Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;

Μου αρέσει να πηγαίνω στο γυμναστήριο.

Ερευνητής: Έχετε κάποιο χόμπι;

Κάποιο χόμπι όχι. Μου αρέσει η γυμναστική.

Ερευνητής: Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;

Ναι διαβάζω βιβλία.

Ερευνητής: Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;

Όχι ιδιαίτερα.

Ερευνητής: Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Δυστυχώς λόγω της εργασίας του συζύγου δεν υπάρχει αρκετός ελεύθερος χρόνος. Μας αρέσει να πηγαίνουμε ταξίδια με τα παιδιά μας και γενικά να κάνουμε βόλτες.

Ερευνητής: Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές)

Οι προσδοκίες μου από τις σπουδές μου ήταν να μπορέσω να εργαστώ πάνω στο αντικείμενο των σπουδών μου αλλά επειδή δίνω προτεραιότητα στα παιδιά μου δεν μπορώ να δουλεύω αρκετές ώρες. Άρα σίγουρα οικονομικά η δουλειά μου δεν μου αποφέρει αυτά που περίμενα. Είναι όμως δική μου επιλογή.

Ερευνητής: Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Προσωπικά θα ήθελα τα παιδιά μου να σπουδάσουν σε μια σχολή που θα έχει γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση και παράλληλα θα τα κάνει ευτυχισμένα. Δυστυχώς τα πράγματα στην εργασία είναι δύσκολα. Βλέπεις πλέον άτομα με τόσα

πτυχία και όμως να είναι άνεργα ή να δουλεύουν σε κάποιο τομέα άσχετο με αυτό που σπούδασαν.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Πιστεύω ότι βοήθησαν.

Ερευνητής: Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;

Ναι εννοείται.

Ερευνητής: Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Ναι βέβαια.

Ερευνητής: Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Όχι δεν την μοιραζόμαστε. Σχεδόν όλη την ευθύνη του νοικοκυριού αλλά και της ανατροφής των παιδιών την έχω εγώ.

Ερευνητής: Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;

Σίγουρα υπάρχουν .

Ερευνητής: Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;

Διαφωνούμε πάρα πολύ σε θέματα που έχουν να κάνουν με την ανατροφή των παιδιών καθώς και με την διαπαιδαγώγησή τους. Δεν συμφωνούμε σχεδόν ποτέ όσον

αφορά τα παιδιά μας. Προσπαθούμε αν και δεν το καταφέρνουμε πάντα να λύνουμε τις διαφωνίες μας με τον διάλογο.

Ερευνητής: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;

Μου αρέσει το χιούμορ , η ευαισθησία και η αισιοδοξία με την οποία αντιμετωπίζει τα διάφορα προβλήματα που μπορεί να μας τύχουν.

Ερευνητής: Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

Σίγουρα στην διάρκεια όλων αυτών των χρόνων υπάρχουν ευτυχισμένες στιγμές αλλά και δυσκολίες τις οποίες προσπαθούμε όχι πάντα με επιτυχία να αντιμετωπίσουμε.

- **4η Συνέντευξη**

Ερευνητής: Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50,

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;

13 χρόνια παντρεμένοι.

Ερευνητής: Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;

Αστική.

Ερευνητής: Έχετε παιδιά ;

Ναι δύο.

Ερευνητής: Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;

18 χρόνια.

Ερευνητής: Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας;(<1200, 1200-2500, >2500)

1200-2500.

Ερευνητής: Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

1200-2500.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσής σας(Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;

Β/θμια.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);

Έχει δύο μεταπτυχιακούς τίτλους.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;

Α/θμια

Ερευνητής: Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;

Αγγλικά.

Ερευνητής: Έχετε γνώσεις Η/Υ;

Όχι.

Ερευνητής: Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

Δεν είμαι σίγουρος αν ήταν επιλογή μου να μην σπουδάσω. Το σίγουρο είναι ότι δεν ήμουν καλός μαθητής. Εάν ήμουν θα ήθελα να σπουδάσω. Δεν είχα όμως και την στήριξη των γονιών μου σε αυτό το κομμάτι.

Ερευνητής: Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

Ερευνητής: Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Ερευνητής: Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;

Όχι.

Ερευνητής: Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;

Το ποδόσφαιρο. Μου αρέσει να βλέπω ποδοσφαιρικούς αγώνες.

Ερευνητής: Έχετε κάποιο χόμπι;

Να παίζω ποδόσφαιρο.

Ερευνητής: Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;

Όχι.

Ερευνητής: Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;

Όχι ιδιαίτερα.

Ερευνητής: Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Προσπαθούμε. Μας αρέσουν οι βόλτες με τα παιδιά μας.

Ερευνητής: Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές)

Ερευνητής: Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Θέλω να σπουδάσουν κάτι το οποίο θα τους βοηθήσει να βρουν μια καλή δουλειά.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Ερευνητής: Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;

Ερευνητής: Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Ερευνητής: Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Ελάχιστα.

Ερευνητής: Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;

Σίγουρα υπάρχουν.

Ερευνητής: Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;

Διαφωνούμε σε θέματα που έχουν να κάνουν με το μεγάλωμα των παιδιών και προσπαθούμε να τα λύσουμε με τη συζήτηση.

Ερευνητής: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;

Την καλοσύνη, την ευαισθησία, την εξυπνάδα της, την επιμονή της.

Ερευνητής: Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

Ναι, αν και σίγουρα υπάρχουν δύσκολες στιγμές.

- **5η Συνέντευξη**

Ερευνητής: Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)

<30.

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)

31-40.

Ερευνητής: Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;

Είμαστε 3 χρόνια παντρεμένοι.

Ερευνητής: Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;

Αστική.

Ερευνητής: Έχετε παιδιά ;

Όχι.

Ερευνητής: Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;

Εργάζομαι 5 χρόνια.

Ερευνητής: Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας(<1200, 1200-2500, >2500)

<1200

Ερευνητής: Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

Ήταν ευκατάστατοι.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσής σας(Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;

Μεταπτυχιακός τίτλος.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);

Β/θμια.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;

Β/θμια.

Ερευνητής: Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;

Γνωρίζω μόνο αγγλικά.

Ερευνητής: Έχετε γνώσεις Η/Υ;

Ναι έχω.

Ερευνητής: Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

Ήταν επιλογή μου να σπουδάσω.

Ερευνητής: Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

Η εργασία μου δεν έχει καμία σχέση με το αντικείμενο των σπουδών μου.

Ερευνητής: Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Παρόλο που οι σπουδές μου δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο της εργασίας μου, σίγουρα έπαιξε σημαντικό ρόλο το ότι είχα κάποιο πτυχίο.

Ερευνητής: Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;

Ναι.

Ερευνητής: Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;

Το διάβασμα.

Ερευνητής: Έχετε κάποιο χόμπι;

Ναι μου αρέσει ο χορός.

Ερευνητής: Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;

Ναι.

Ερευνητής: Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;

Όχι.

Ερευνητής: Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Ναι μας αρέσει να βλέπουμε ταινίες.

Ερευνητής: Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές)

Εργασιακές και κοινωνικές.

Ερευνητής: Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Εάν κάποια στιγμή κάνω παιδιά θα ήθελα να αποκτήσουν πτυχίο πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Ναι σίγουρα βοήθησαν. Για παράδειγμα δεν έχω προκαταλήψεις.

Ερευνητής: Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;

Ναι βοήθησαν και στην γνωστική μου ανάπτυξη.

Ερευνητής: Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Ναι.

Ερευνητής: Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Ναι διότι δουλεύουμε και οι δύο και δεν γίνεται διαφορετικά.

Ερευνητής: Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;

Όχι.

Ερευνητής: Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;

Για οικογενειακά ζητήματα και προσπαθούμε μέσα από τον διάλογο να τα επιλύσουμε.

Ερευνητής: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;

Θαυμάζω την υπομονή και την λογική του.

Ερευνητής: Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

Ναι είμαι.

- **6η Συνέντευξη**

Ερευνητής: Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)

31-40.

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)

<30.

Ερευνητής: Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;

3 χρόνια σε γάμο.

Ερευνητής: Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;

Ημιαστική.

Ερευνητής: Έχετε παιδιά ;

Όχι.

Ερευνητής: Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;

12 χρόνια.

Ερευνητής: Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας;(<1200, 1200-2500, >2500)

<1200.

Ερευνητής: Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

<1200.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσής σας(Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;

Β/Θμια.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);

Μεταπτυχιακός τίτλος.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;

Α/θμια.

Ερευνητής: Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;

Ελάχιστα αγγλικά.

Ερευνητής: Έχετε γνώσεις Η/Υ;

Όχι.

Ερευνητής: Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

Νομίζω πως ναι. Δε μου άρεσε ποτέ να διαβάζω....

Ερευνητής: Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

Ερευνητής: Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Ερευνητής: Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;

Όχι.

Ερευνητής: Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;

Δεν έχω κάτι συγκεκριμένο γιατί δεν προλαβαίνω. Μου αρέσει να βλέπω ποδοσφαιρικούς αγώνες στο γήπεδο όποτε έχω χρόνο.

Ερευνητής: Έχετε κάποιο χόμπι;

Που και που παίζω ποδόσφαιρό με φίλους.

Ερευνητής: Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;

Καθόλου.

Ερευνητής: Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;

Όχι ιδιαίτερα.

Ερευνητής: Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Ναι μας αρέσει να βλέπουμε ταινίες.

Ερευνητής: Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές)

Ερευνητής: Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Δεν το έχω σκεφτεί.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Ερευνητής: Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;

Ερευνητής: Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Ερευνητής: Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Λίγο ναι.

Ερευνητής: Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;

Όχι νομίζω δεν υπάρχουν.

Ερευνητής: Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;

Για θέματα της καθημερινότητας. Τα συζητάμε όμως.

Ερευνητής: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;

Την εξυπνάδα της, την υπομονή της και την ηρεμία της.

Ερευνητής: Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

Ναι.

- 7η Συνέντευξη

Ερευνητής: Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50

Ερευνητής: Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;

Είμαστε σχεδόν 17 χρόνια παντρεμένοι.

Ερευνητής: Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;

Αστική.

Ερευνητής: Έχετε παιδιά ;

Ναι έχουμε ένα παιδί.

Ερευνητής: Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;

Εργάζομαι 16 χρόνια.

Ερευνητής: Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας;(<1200, 1200-2500, >2500)

<1200.

Ερευνητής: Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

Ήταν καλή.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσής σας(Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;

Μεταπτυχιακός τίτλος.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);

Β/θμια

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;

B/θμα.

Ερευνητής: Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;

Αγγλικά.

Ερευνητής: Έχετε γνώσεις Η/Υ;

Ναι έχω.

Ερευνητής: Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

Ναι ήταν επιλογή μου να σπουδάσω.

Ερευνητής: Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

Όχι δεν ήταν.

Ερευνητής: Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Έπαιξε μικρό ρόλο.

Ερευνητής: Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;

Όχι ιδιαίτερα.

Ερευνητής: Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;

Μου αρέσει ιδιαίτερα το διάβασμα λογοτεχνικών βιβλίων.

Ερευνητής: Έχετε κάποιο χόμπι;

Όχι δεν έχω, κυρίως διότι δεν έχω χρόνο.

Ερευνητής: Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;

Ναι.

Ερευνητής: Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;

Έχουμε ναι.

Ερευνητής: Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Προσπαθούμε να βρισκόμαστε στον ελεύθερο χρόνο μας. Μας αρέσει να κάνουμε βόλτες με φίλους και να πηγαίνουμε σινεμά.

Ερευνητής: Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές)

Ήθελα να δουλέψω σε σχετική εργασία με αυτό που έχω σπουδάσει.

Ερευνητής: Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Γ/Θμια και πάνω.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Βοήθησαν καθώς ήρθα να μείνω σε άλλη πόλη και συναναστράφηκα με πολλούς και διαφορετικούς ανθρώπους.

Ερευνητής: Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;

Φυσικά και βοήθησαν.

Ερευνητής: Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Οι σπουδές σαν αντικείμενο όχι, αλλά η επαφή μου με ανθρώπους κι ότι έμεινα μόνη μου να βοήθησαν.

Ερευνητής: Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Ναι. Το μεγαλύτερο κομμάτι όμως το έχω εγώ γιατί δουλεύω λιγότερες ώρες.

Ερευνητής: Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;

Όχι.

Ερευνητής: Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;

Διαφωνούμε για θέματα καθημερινότητας και προσπαθούμε να

Ερευνητής: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;

Ερευνητής: Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

Ναι.

- 8η Συνέντευξη

Ερευνητής: Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;

17.

Ερευνητής: Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;

Αστική.

Ερευνητής: Έχετε παιδιά ;

Ναι ένα.

Ερευνητής: Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;

25 χρόνια.

Ερευνητής: Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας;(<1200, 1200-2500, >2500)

Δεν έχω σταθερό εισόδημα. Συνήθως όμως είναι 1200-2500.

Ερευνητής: Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

<1200.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσής σας (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;

Β/θμια.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);

Μεταπτυχιακός τίτλος.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;

Α/Θμια.

Ερευνητής: Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;

Μόνο λίγα αγγλικά.

Ερευνητής: Έχετε γνώσεις Η/Υ;

Ναι ξέρω τα βασικά.

Ερευνητής: Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

Ναι ήταν επιλογή μου. Δε με ενδιέφερε νομίζω.

Ερευνητής: Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

Ερευνητής: Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Ερευνητής: Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;

Όχι.

Ερευνητής: Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;

Να χαλαρώνω βλέποντας τηλεόραση.

Ερευνητής: Έχετε κάποιο χόμπι;

Μου αρέσει το μπάσκετ.

Ερευνητής: Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;

Όχι.

Ερευνητής: Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;

Ελάχιστα.

Ερευνητής: Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Το προσπαθούμε...Κάνουμε βόλτες οικογενειακά.

Ερευνητής: Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές)

Ερευνητής: Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Θέλω το παιδί μου να επιλέξει από μόνο του εάν θέλει να σπουδάσει ή όχι. Και εγώ θα στηρίξω την επιλογή του.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Ερευνητής: Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;

Ερευνητής: Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Ερευνητής: Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Όχι ιδιαίτερα. Το μεγαλύτερο μέρος το έχει αναλάβει η γυναίκα μου.

Ερευνητής: Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;

Σίγουρα υπάρχουν.

Ερευνητής: Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;

Για καθημερινά ζητήματα , θέματα που αφορούν το παιδί κυρίως.

Ερευνητής: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;

Μου αρέσει η υπομονή της, το ότι είναι ευγενική με όλους, αισιόδοξη .

Ερευνητής: Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

Ναι.

- **9η Συνέντευξη**

Ερευνητής: Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)

31-40.

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;

13 χρόνια παντρεμένοι.

Ερευνητής: Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;

Αστική.

Ερευνητής: Έχετε παιδιά ;

Έχουμε δύο.

Ερευνητής: Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;

Εργάζομαι 17 χρόνια.

Ερευνητής: Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας;(<1200, 1200-2500, >2500)

<1200.

Ερευνητής: Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

1200-2500.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσής σας(Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;

Μεταπτυχιακός τίτλος.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);

Β/θμια και τεχνική σχολή.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;

Γ/θμια.

Ερευνητής: Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;

Γνωρίζω αγγλικά, γερμανικά και τούρκικα.

Ερευνητής: Έχετε γνώσεις Η/Υ;

Ναι.

Ερευνητής: Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

Ναι ήταν επιλογή μου να σπουδάσω αλλά και επιθυμία των γονιών μου.

Ερευνητής: Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

Ναι είναι.

Ερευνητής: Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Ναι.

Ερευνητής: Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;

Ναι.

Ερευνητής: Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;

Δεν έχω αλλά εκτιμώ τον χρόνο με την οικογένειά μου.

Ερευνητής: Έχετε κάποιο χόμπι;

Ναι, μου αρέσει όταν έχω χρόνο να πηγαίνω γυμναστήριο.

Ερευνητής: Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;

Ναι.

Ερευνητής: Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;

Ναι.

Ερευνητής: Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Προσπαθούμε ναι... Μας αρέσουν οι εκδρομές με τα παιδιά και με φίλους.

Ερευνητής: Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές)

Εργασιακή και οικονομική αποκατάσταση.

Ερευνητής: Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Δεν έχω τέτοιες προσδοκίες.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Όχι, αλλά μάλλον ο απογαλακτισμός από την οικογένεια λόγω των σπουδών , με ώθησαν προς ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων.

Ερευνητής: Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;

Ναι μέσω των γνώσεων.

Ερευνητής: Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Ναι.

Ερευνητής: Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Ναι.

Ερευνητής: Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;

Ναι υπάρχουν.

Ερευνητής: Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;

Για καθημερινά ζητήματα σχετικά με τις υποχρεώσεις και τα λύνουμε μέσα από την συζήτηση.

Ερευνητής: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;

Το χιούμορ, την αφοσίωση και την φροντίδα.

Ερευνητής: Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

Ναι.

- **10η Συνέντευξη**

Ερευνητής: Πόσο χρονών είστε; (<30, 31-40, 41-50, >50)

41-50.

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι ο σύζυγος/σύντροφος; (<30, 31-40, 41-50, >50)

31-40.

Ερευνητής: Πόσα χρόνια είστε παντρεμένοι/σε σχέση ;

13 χρόνια παντρεμένοι.

Ερευνητής: Ποια η καταγωγή σας (αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή) ;

Ημιαστική.

Ερευνητής: Έχετε παιδιά ;

Ναι δύο.

Ερευνητής: Εργάζεστε και αν ναι πόσα χρόνια;

Ναι 29 χρόνια.

Ερευνητής: Ποιο είναι το μηνιαίο εισόδημά σας;(<1200, 1200-2500, >2500)

<1200.

Ερευνητής: Ποια ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών σας;

<1200.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο της εκπαίδευσής σας (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος) ;

Έχω τελειώσει μια τεχνική σχολή.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης του συζύγου/συντρόφου (Α/θμια, Β/θμια, Γ/θμια, μεταπτυχιακός τίτλος, διδακτορικός τίτλος);

Μεταπτυχιακός τίτλος.

Ερευνητής: Ποιο το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών σας;

Α/θμια.

Ερευνητής: Ποια ή ποιες άλλες γλώσσες γνωρίζετε;

Ελάχιστα αγγλικά.

Ερευνητής: Έχετε γνώσεις Η/Υ;

Όχι.

Ερευνητής: Ήταν επιλογής σας να σπουδάσετε/να μην σπουδάσετε;

Ναι, δεν ήμουν καθόλου καλός μαθητής, δεν μου άρεσε το σχολείο.

Ερευνητής: Είναι η εργασία σας σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

Ερευνητής: Έπαιξαν ρόλο στην πρόσληψή σας οι σπουδές σας;

Ερευνητής: Συμμετέχετε σε πολιτιστικές δραστηριότητες;

Όχι.

Ερευνητής: Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα;

Δεν έχω κάτι συγκεκριμένο.

Ερευνητής: Έχετε κάποιο χόμπι;

Μου αρέσει το μπάσκετ.

Ερευνητής: Διαβάζετε βιβλία/εφημερίδες στον ελεύθερο χρόνο σας;

Όχι.

Ερευνητής: Έχετε κοινά ενδιαφέροντα με τον σύζυγό/σύντροφό σας;

Δε θα έλεγα πως έχουμε.

Ερευνητής: Περνάτε μαζί τον ελεύθερο σας χρόνο και αν ναι τι σας αρέσει να κάνετε;

Ταξίδια με την οικογένεια.

Ερευνητής: Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από τις σπουδές σας (εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές)

Ερευνητής: Σε ποιο επίπεδο θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Δεν έχω εμμονή με τις σπουδές, καλύτερα να μάθουν μια τέχνη. Ας κάνουν όμως αυτό που θέλουν.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι σπουδές σας (εάν έχετε), βοήθησαν στην κοινωνική σας ανάπτυξη; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

Ερευνητής: Επίσης βοήθησαν στην γνωστική σας ανάπτυξη και με ποιο τρόπο;

Ερευνητής: Πιστεύεται ότι οι σπουδές σας έπαιξαν ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας;

Ερευνητής: Μοιράζεστε τις ευθύνες του νοικοκυριού καθώς και της ανατροφής των παιδιών σας (εάν έχετε) ;

Ναι. Κυρίως βοηθάω στο να πηγαίνω τα παιδιά στις διάφορες δραστηριότητες .

Ερευνητής: Υπάρχουν εμπόδια/δυσκολίες στον γάμο/σχέση σας;

Ναι.

Ερευνητής: Για ποια θέματα διαφωνείτε και με ποιο τρόπο λύνετε τις όποιες διαφορές σας;

Για θέματα σχετικά με τα παιδιά, την καθημερινότητα γενικά.

Ερευνητής: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που θαυμάζετε στον σύζυγό/σύντροφό σας;

Μου αρέσει το ότι είναι έξυπνη, φιλότιμη και εργατική.

Ερευνητής: Είστε ευτυχισμένη/ος με το γάμο/σχέση σας;

Σε γενικές γραμμές ναι.